

RAPPORT

KRITISK ANALYSE

”REFORMPAKKEN 2020”:

**- Ingen sikring af
økonomien og velfærden!**

3. rev. udgave sept. 2011
Økonom, Cand. Scient. Adm. Henrik Herløv Lund

ISBN:

Småskrift nr. 25, Forlaget Alternativ

Copyright: Henrik Herløv Lund.

Analysen kan kopieres mod udtrykkelig kildeangivelse.

Udgives som e – publikation.

3. rev. udgave. sept. 2011

ISBN:

Analysen er udgivet i serien: Småskrifter fra Forlaget Alternativ som Småskrift nr. 25

Tak til min hustru, Annelise og mine børn, Mathias og Astrid, for opbakning til og tålmodighed under skriveprocessen.

Bogen udgives som e-publikation, der kan downloades gratis fra forfatterens hjemmeside.
Den udgives af forlaget ”Alternativ”.

v/ Henrik Lund,
Engelstedsgade 54
2100 Kbh. Ø
Tlf.: 60 95 38 95.
Mail: herloevlund@mail.dk
www.henrikherloevlund.dk

"Blå" Plan

Indhold:

<i>Resume:</i>	6
<i>Intro: Ingen sikring af økonomien og velfærden.</i>	6
<i>Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.</i>	6
<i>"Reformpakken 2020" løser ikke krisen og de økonomiske udfordringer.</i>	8
<i>Manglende beskæftigelsesforbedring medfører stort underskud.</i>	10
 Indledning.....	 12
 DEL I: KRISEN OG DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER	 14
KAPITEL 1: KRISEN OG UDSIGTERNE FOR DEN.	16
1.1. Finanskrisen hidtil – internationalt	16
1.2. Finanskrisen i Danmark.....	18
1.3. Udsigterne for krisen.	21
 KAPITEL 2: DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER.	 24
2.1. Beskæftigelse og ledighed	24
2.2. Offentlige finanser og velfærd.....	25
2.3. Vækst.....	27
2.4. Klima, energi og miljø.....	29
 DEL II: KAN "REFORMPAKKEN 2020" LØSE KRISEN OG DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER?	 31
3.1. Planens mål.....	33
3.2. Hovedelementerne.....	34
3.3. Angiven finansiell og beskæftigelsesmæssig effekt.	35

KAPITEL 4: DANMARK PÅ VEJ I EN ØKONOMISK AFGRUND?.....	39
4.1. Hvorfor langsigtede fremskrivninger og planer?.....	39
4.2. Langsigtede skrækscenarier som økonomisk – politisk metode.	41
4.3. Som man regner, sådan bliver resultatet.....	42
 KAPITEL 5: SVAGHEDER I ”REFORMPAKKEN 2020”	43
5.1. Planens generelle styrker og svagheder.....	43
5.2. Hovedproblemet – beskæftigelsesproblematikken.	45
5.3. Finansieringen holder ikke.	48
 KAPITEL 6: SAMMENFATNING OG KONKLUSION VEDR. ”REFORMPAKKEN 2020”	50
<i>Intro: Ingen sikring af økonomien og velfærden.</i>	<i>50</i>
6.1. Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.....	50
6.2. ”Reformpakken 2020” løser ikke krisen og de økonomiske udfordringer.	52
6.3. Manglende beskæftigelsesforbedring medfører stort underskud.....	54
 DEL III: ALTERNATIVER TIL BESPARELSESSTRATEG OG TILBAGETRÆKNINGSREFORM	57
7.1. Regeringen: Den eneste ”ansvarlige” økonomiske politik!	58
7.2. Alternativ: En vækst -, beskæftigelses og produktivitetspolitik.....	59
7. 3. Sådan skaffer vi yderligere arbejdskraft – uden reaktionære reformer.....	62
7.4. Hvad gøres ved statsunderskuddet?.....	64

Resume:

Intro: Ingen sikring af økonomien og velfærden.

VK hævder om "Reformpakken 2020", at der er tale om "kontant sikring af velfærden" gennem at skabe et fast og solidt økonomisk fundament for udviklingen frem til 2020.

Men "Reformpakken 2020" sikrer netop ikke økonomien overfor finanskrisens nye dyk. Og hermed imødegår den heller ikke de økonomiske udfordringer om at sikre vækst, velfærd og velstand, reduktion i statsunderskud og øget klimaindsats.

Tværtimod – "Reformpakken 2020" risikerer den at ende med et meget stort underskud på 30 – 40 mia. kr. Målet om at forbedre de offentlige finanser med 47 mia. kr forudsætter 135.000 flere i beskæftigelse, men det er der ingen udsigt til, fordi den økonomiske udvikling tværtimod vil øge arbejdsløsheden og fordi pakken selv uanset efterfølgende skattelettelser ikke giver nogen mærkbar jobskabelse.

Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.

Som anført er finanskrisen langt fra overstået. Den økonomiske rystelse i den vestlige verden har været så dyb, at krisen i stedet flytter rundt. Hvor bankerne i dag i nogen grad synes restitueret og et samfundsøkonomisk opsving så småt har været på vej, er det nu den offentlige økonomi, som er hårdt ramt.

Hvilket mange steder i den vestlige verden har medført kraftige besparelser for at nedbringe de hermed følgende store statsunderskud. Men som udviklingen i Danmark, EU og USA i 2011 viser, så slår de offentlige besparelser nu tilbage på samfundsøkonomien og det finansielle system og truer med et nyt dyk og med lavvækst så langt øjet rækker.

Der er grunde hertil. Internationalt for det første, fordi der er tale om en kombination af finans – og boligkrise og boligkriser er erfaringsmæssigt langvarige og først overstået efter mellem 4 og 7 år. Hertil kommer, at der har været tale om betydelige tab for finansielle institutioner og virksomheder, som det vil tage lang tid at komme over og som langt fra er overstået.

For det andet, fordi de konkrete udsigter i de vigtigste økonomiske centre på globalt plan tegner negativt. I USA er væksten nu på vej til at aftage igen i forbindelse med den usikkerhed, som gældskrisen har skabt om landets økonomiske fremtid. Hertil kommer, at de vedtagne amerikanske besparelser yderligere vil trække efterspørgslen og dermed væksten ned og øge arbejdsløsheden. I og med, at USA er verdensøkonomiens lokomotiv vil det igen reducere væksten i verdenshandelen.

Også i EU tegner det i de kommende år til lavvækst pga. den sydeuropæiske gældskrise, den usikkerhed det skaber om den økonomiske udvikling samt pga. de besparelser, som EU kommissionen og borgerlige regeringer har gennemtvunget ikke bare i Sydeuropa, men i hele EU. Også i Japan tegner udviklingen til lavvækst, hvilket har præget japansk økonomien gennem en længere periode og selvsagt ikke er blevet bedre af tsunamien. Endelig synes også væksten i de såkaldte nye vækstøkonomier eller "BRICS" – lande (Brasilien, Indien, Kina og Sydafrika) at være ved at bremse op pga. stigende indenlandsk inflation og pga. opbremsningen i den vestlige økonomi

For Danmarks vedkommende er det klart, at en generel afmatning af de internationale konjunkturer og en lang periode med lavvækst i navnlig i Vestens økonomi vil få mærkbare konsekvenser og dermed i den samlede økonomi. Eksporten vil dykke – og dykket er allerede i gang. I den indenlandske økonomi er danske husholdninger højt gældsatte og pga. boligkrisen i gang med at spare op. Det betyder fortsat høj opsparingskvote og modsat lav vækstrate i forbrug og investeringer og dermed fortsat lav vækst og høj ledighed i den private sektor.¹

Endvidere er for det tredje tabene i de finansielle virksomheder i forbindelse med urentable /byggeprojekter næppe overstået. Oveni disse forhold som i den finansielle sektor og den private sektor trækker mod lavere vækst og højere ledighed kommer den negative effekt af VK – regeringens besparelser i det offentlige forbrug, som yderligere bidrager til at reducere den indenlandske efterspørgsel og dermed bidrager til at fastholde de mindre og mellemstore danske virksomheder i lavvækst.

*På baggrund af den skærpede internationale krise og udsigten til år med lavvækst i den globale økonomi er der således også udsigt til fortsat og forstærket lavvækst i dansk økonomi. Dette vil igen koste øget arbejdsløshed og arbejdspladser – op til 40.000 flere ledige kan blive resultatet af lavere vækst på de danske eksportmarkeder. **Der er således for det første være en central økonomisk udfordring i at reducere arbejdsløsheden og øge beskæftigelsen.***

*Øget arbejdsløshed og skærpet krise belaste de offentlige finanser og for at forebygge, at gældsætningen tager overhånd og indskrænker det økonomiske **råderum vil det for det andet være et vigtigt mål på længere sigt at reducere statsunderskuddet.***

Det i denne forbindelse væsentlige er, at der er en vekselvirkning mellem øget vækst og beskæftigelse og så reduktion af statsunderskuddet, idet øget beskæftigelse er delvist selvfinansierende på grund af lavere udgifter til dagpenge og øgede skatteindtægter. Hvorimod

1) Jf. Østrup, Finn: Finanskrisen er ikke slut endnu. 3/6-2011

reduktion af statsunderskud via besparelser øger arbejdsløsheden og igennem øgede dagpengeudgifter og vigende skatteindtægter i sig selv modvirker reduktionen i statsunderskuddet.

Endelig vil det for det tredje være et centralt mål at øge den økonomiske vækst. Det er det af hensyn til at fremme beskæftigelsen, idet der normalt pga. produktivitetsstigninger skal være tale om en vækst på over 1½ - 2 % for at beskæftigelsen kan vokse og fordi der skal være en øget velstand til at finansiere jobskabelse.

At øge væksten vil også være centralt for at kunne opretholde og øge velfærd og velstand og tøjle statsunderskud og gæld, idet det kræver et økonomisk råderum at realisere disse mål samtidig

Men væksten skal ikke øges for vækstens egen skyld. **Det vil for det fjerde være et centralt mål at øge grøn vækst**, dvs. at en stigende del af væksten anvendes til investeringer i bæredygtigt miljø og reduceret klimabelastning.

”Reformpakken 2020” løser ikke krisen og de økonomiske udfordringer.

De overordnede mål for reformpakken er at forbedre offentlige finanser med 47 mia. kr. i 2020. Det sker først og fremmest gennem Genopretningspakkens besparelser og øgede indtægter på 24 mia. samt gennem at forbedre beskæftigelsen med 135.000 personer, navnlig i den private sektor.

”Reformpakken 2020” ligger i forlængelse af Skattereformen i 2009 samt ”Genopretningsaftalen” fra 2020.

Herudover indgår ”Tilbagetrækningsaftalen” fra 2011 samt reformer af bl.a. ”Førtidspension og fleksjob” i pakken.

Disse budgetforbedringer skal ifølge regeringen opnås med en tretrins raket:

- 1) Genopretningsaftalen skal levere samlet 24 mia. kr. i besparelser og øgede skatteindtægter
- 2) Tilbagetrækningsaftalen angives at bidrage med 18 mia. kr.
- 3) Og endelig skal ”Reform af førtidspension og fleksjob” samt øvrige initiativer bidrage med hver 2½ mia. kr, i alt 5 mia. kr.

Dette er dog ikke et fuldstændigt billede af de samlede besparelser i de offentlige udgifter ifølge ”Reformpakken 2020”. For herudover skal realvæksten i de offentlige udgifter nemlig dæmpes fra de hidtidige 1,7 % årligt til 0,75 % i 2014 og 2015 og 0,9 % 2016 – 2020.

Hermed er besparelsen i de offentlige udgifter ikke blot de angivne 47 mia. kr. årligt i 2020, men 69 mia. kr.

”Styrken” i planen = dens kerne er i dens ”egen logik” de håndfaste og kontante BESPARELSER (og indtægtsforøgelser), fordi den direkte provenueffekt heraf er forholdsvis sikker og målbar.

Dette er af VK gang på gang fremhævet i forhold til oppositionens plan og det er også det, som der i planens titel refereres til, når der tales om ”kontant sikring af økonomien og velfærden”.

Men heroverfor har planen en række generelle svage sider:

1. Beskæftigelseseffekten:

Planens svaghed er først og fremme beskæftigelsen. Planen har intet modtræk til den skærpede krise og den stigende arbejdsløshed som følge af finanskrisens nye dyk.

Tværtimod bidrager også besparelserne til at øge ledigheden. Den tilsigtede forbedring af beskæftigelsen med 135.000 personer modvirkes af selvsamme besparelserne besparelser, idet det offentlige forbrug herigennem reduceres og herigennem den indenlandske efterspørgsel og beskæftigelse.

2. Fordelingsvirkningerne:

Den samlede fordelingsvirkning af ”Reformpakken 2020” vil være skæv og vende den tunge ende nedad, hvorved uligheden forøges. Dette skyldes

- *Skattereformens ulige fordeling af skattelettelser, som navnlig er kommet de velstillede til gode*
- *”Genopretningsaftalens” besparelser rammer især de økonomisk dårligere stillede blandt modtagere af overførselsindkomster*
- *Nulvækstens forringelser af velfærdsservice rammer især de svage, herunder navnlig de kommunale besparelser på socialområdet og på specialundervisning*
- *”2020 planens” fortsatte skattestop kommer især de velstillede til gode, idet ejendomsværdiskattestoppet betyder forholdsmæssigt størst skattereduktion for dyre og større ejerboliger i hovedstadsområdet, der besiddes af personer med højere indkomster*

3. Velfærd

”Reformpakken 2020” vil medføre en voldsom forringelse af velfærden. Den skyldes, at nulvæksten fra 2011 til 2013 forlænges med ”smalvækst” fra 2014 til 2020.

Det skyldes - som tidligere anført - at det stigende antal ældre + stigende behov kræver en årlig realvækst på $1,2 - 1,7 \% = 3 \text{ til } 5 \text{ mia. kr.}$

Når dette ikke tilføres til 2013 eller kun delvist tilføres til 2020, må der spares tilsvarende i velfærden

Fra 2014 betyder dette årlige besparelser på 2 til 2½ mia. kr. fortrinsvis på velfærden i kommunerne og da regeringen vil reserve den afsatte vækstramme til uddannelses samt navnlig sundhedsområdet, betyder det at det vil være ældre og daginstitutionsområderne, som her kommer til at holde for.

De vil blive udsat for besparelser, der er større end de gennemsnitlige 0,8 % årligt.

4. Vækst:

VK's plan giver efter egen angivelse kun en meget beskeden forøgelse af væksten på ½ % af BNP og en samlet vækst på 1,7 % af BNP, hvilket mildt sagt ikke er imponerende.

Denne vækststigning er tilmed i sig selv ganske usikker og tvivlsom, fordi den bygger på en angivelig "reformeffekt" af det øgede arbejdsudbud uden nærmere dokumentation.

Og det skal bemærkes, at en samlet vækst af en sådan størrelse næppe vil være tilstrækkelig til at reducere ledigheden i større omfang, da fald i arbejdsløsheden normalt forudsætter omkring 2 % vækst pga. løbende produktivitetsstigninger.

Manglende beskæftigelsesforbedring medfører stort underskud.

Hovedproblemet i planen er imidlertid beskæftigelseseffekten. Som anført bygger planen med hensyn til forbedring af de offentlige finanser i høj grad på en forbedring af beskæftigelsen, der som angivet skal øges med 135.000 personer frem til 2020.

Det afgørende er imidlertid her, at "Reformpakken 2020" ikke i sig selv øger beskæftigelsen, men kun arbejdsudbuddet med de angivne 135.000 personer. For at øget arbejdsudbud skal kunne omsættes i øget beskæftigelse forudsætter det, at efterspørgslen på arbejdsmarkedet stiger parallelt med arbejdsudbuddet. Men der er ingen automatik, som sikrer et sådant samspil.

At det øgede arbejdsudbud i sig selv skulle skabe øget beskæftigelse er der ingen belæg for. Og at konjunkturerne med det nye dyk i finanskrisen skulle indebære sådan øget efterspørgsel efter arbejdskraft den næste mange år er stærkt usandsynligt med udsigt til lavvækst så langt som øget rækker.

Ud af den påkrævede forøgelse af beskæftigelsen på 135.000 kan som anført således kun forventes at komme omkring 20.000 gennem regeringens egne stærkt begrænsede "vækstinitiativer". Dvs. der

er en manko i den tilsigtede merbeskæftigelse på 135.000 minus 20.000 personer = 115.000 personer.

Hvilket igen svarer til en manglende forbedring af de offentlige finanser med op mod 30 mia. kr.

Tilbageføringsreformen, reform af førtidspension og fleksjob samt SU – reform skal alene bidrage med op til 90.000 i øget beskæftigelse = omkring 23 mia. kr.

Hertil kommer andre ganske store potentielle omkostninger ved reformen. For i forbindelse med den strammere adgang til efterlønnen åbnes jo op for, at nedslidte i stedet kan søge "seniorførtidspension". Regeringen regner her med en begrænset udnyttelse af denne nye ordning, men erfaringerne fra fx fleksjobordningen viser jo, at nye ordninger kan få uventet stor tilgang.

En ligeledes i dag ubekendt omkostning ved tilbageføringsreformen er, at den åbner op for skattefri udbetaling af efterlønsbidrag indbetalt fra 1999 og frem til 15. maj 2011. Fører forringelserne i efterlønsreformen til massiv udnyttelse af denne mulighed, vil det også forringe de offentlige budgetter.

Disse meromkostninger kan andrage 5 – 10 mia..kr. Således kan der i kraft af manglende beskæftigelsesforbedring være et hul i finansieringen af "Reformpakken 2020" på 30 + 10 mia. kr dvs. i alt op til 40 mia. kr.

VK s "Reformpakken 2020" er således hverken sikring af økonomien eller velfærden, tværtimod.

Indledning.

Regeringen fremlagde i forsommeren en ny økonomisk langtidsplan – ”Reformpakken 2020” – til afløsning for den eksisterende 2015 plan. Planen tillægges af VK afgørende betydning i strategien for at vinde det kommende folketingsvalg. Strategien handler om at demonstrere økonomisk ansvarlighed, men for at vinde valget herpå kræves en dertil svarende ”krisebevidsthed” i befolkningen.

Denne bekymring for den økonomiske udvikling og hermed forståelse hos befolkning for ”nødvendigheden” af VK’s politik med omfattende velfærdsforringelser skal ikke mindst 2020 – planen være med til at vække. Centralt i planen er derfor, at den økonomiske udvikling i Danmark er på vej mod et kæmpeunderskud i statskassen på 50 mia. kr. i 2020 – et underskud, som vil kræve en økonomisk hestekur.²

VK’s plan tegner altså et billede af Danmark på vej mod en økonomisk afgrund. HVIS altså ikke regeringens økonomisk ansvarlige reformer og besparelser gennemføres. Det er planens politiske formål at den skal bane vejen for sådanne yderligere reformer og besparelser fra VK – regeringen frem til 2020. Reforme – som indrømmet af regeringen – vil søge at give et (ny) liberalistisk svar på krisen. Dvs. som skal dreje den danske velfærds – og samfundsmodel i (ny) liberalistisk retning.³

Det må på den ene side anerkendes og skal ikke undervurderes, at Danmarks økonomiske situation efter finanskrisen er forringet og at der er tale betydelige økonomiske vanskeligheder i disse år med betydelig og stigende arbejdsløshed, lav produktivitet og vækst og stort statsunderskud samt et langtfra tilstrækkeligt klima og energipolitik.

Hvad angår økonomien tyder meget på, at finanskrisen er på vej mod et nyt dyk og at der i bedste tilfælde bliver tale om en økonomisk udvikling med lavvækst så langt øjet rækker.

Men er det på den anden side rigtigt, at VK’s plan er løsningen på krisen og på disse økonomiske udfordringer?

I det følgende vil vi i del I, kapitel 1 analysere krisen og udsigterne herfor internationalt og i Danmark. På den baggrund søges i kapitel 2 at indkredse de økonomiske udfordringer som følger heraf, hvad angår beskæftigelse, vækst, statsunderskud og klima.

Del II omhandler ”Reformpakken 2020”. I kapitel 3 opregnes hovedlinjerne, hvad angår planens mål, effekt og hovedelementer. I kapitel 4 vurderes regeringens økonomiske fremskrivning og spørgsmålet om, hvorvidt de offentlige finanser er på vej i en økonomisk afgrund, herunder VK

2) Jf. Reformpakken 2020, indledning.

3) Jf. Lund, Henrik Herløv: Mod det todelte samfund. Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

regeringens brug af økonomiske fremskrivninger som løftestand for politiske reformer. I kapitel 5 behandles vurderet styrker og svagheder i planen generelt og navnlig diskuteres, hvorvidt planen specifikt vil kunne levere det angivne store beskæftigelsesløft og dermed hænger økonomisk sammen. Endelig diskuteres i DEL III, hvad der kan være alternativet til VK's besparelsesstrategi?

Analysen er delvis en revision og opdatering af en tidligere rapport om VK's foreløbige 2020 – plan foreligger.

DEL I.:

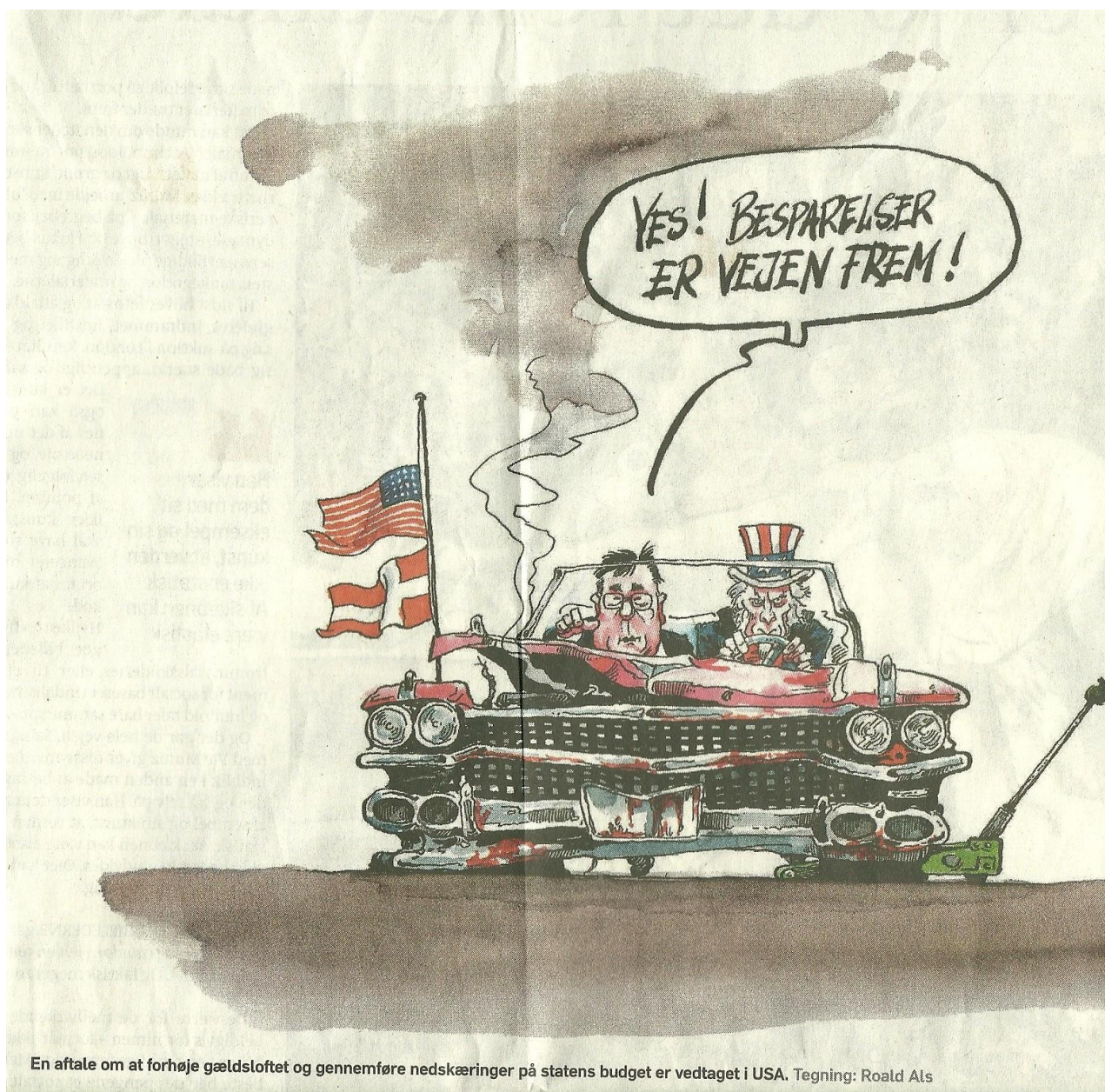
KRISEN

OG

DE ØKONOMISKE

UDFORDRINGER

DET KØRER

Tegning Roald Als i Politiken 2/8-2011

KAPITEL 1: KRISEN OG UDSIGTERNE FOR DEN.

Det har længe været et debattemne, hvorvidt økonomien var på vej ud af finanskrisen og det længe eftertragtede opsving var ”selvbærende”. Men udviklingen viser, at finanskrisen har været en så dyb rystelse af den vestlige økonomi, at det vil tage lang tid for økonomien at komme over den. Krisen er således langt fra overstået, den flytter bare rundt.

1.1. Finanskrisen hidtil – internationalt.

Finanskrisens første fase indledtes som bekendt i 2008 i USA, da amerikanske banker ”oversolgte” tvivlsomme boliglån (subprimelån) i troen på fortsatte store værdistigninger på boligmarkedet. Da boligboblen imidlertid bristede, stod bankerne så til store tab, da låntagerne ikke kunne betale og boligerne i stedet gik på tvangsaktion.

De långivende banker havde imidlertid bundtet lånene med andre lån i ”små giftige pakker”, hvor risikoen samlet var umulig at vurdere, men som ikke desto mindre blev forsynet med bedste AAA-rating fra kreditvurderingsbureauerne. Og disse blev så videresolgt til andre banker og til kapitalfonde og pensionskasser i USA samt i andre dele af den vestlige verden, herunder Europa. Derfor forplantede krisen sig hurtigt i det finansielle system globalt.

Figur: Finanskrisens forplantning i det økonomiske system.⁴

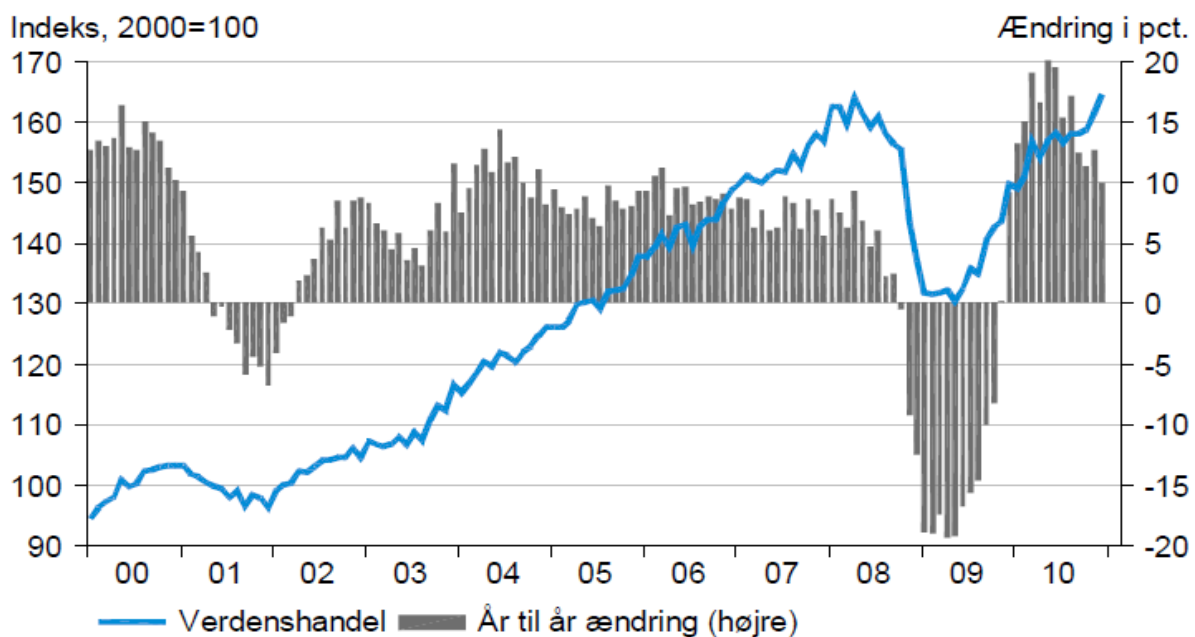

4) Kilde: Trojka

Krisen medførte ikke alene en generel nedfrysning af kreditgivningen imellem bankerne, men også i forhold til virksomheder, forbrugere og boligejere. Og bremsede hermed forbrug, investeringer og bolighandel, kort sagt hele økonomiens efterspørgselsside.

Hermed bredte finanskrisen sig i krisens anden fase til resten af samfundsøkonomien, til den såkaldte "realøkonomi". Og den gjorde det vel at mærke på globalt plan, hvilket udmøntede sig i et voldsomt fald i den internationale handel.

Figur: Verdenshandelens udvikling 1970 – 2010.⁵

Samtidig steg også arbejdsløsheden stærkt i de vestlige lande.

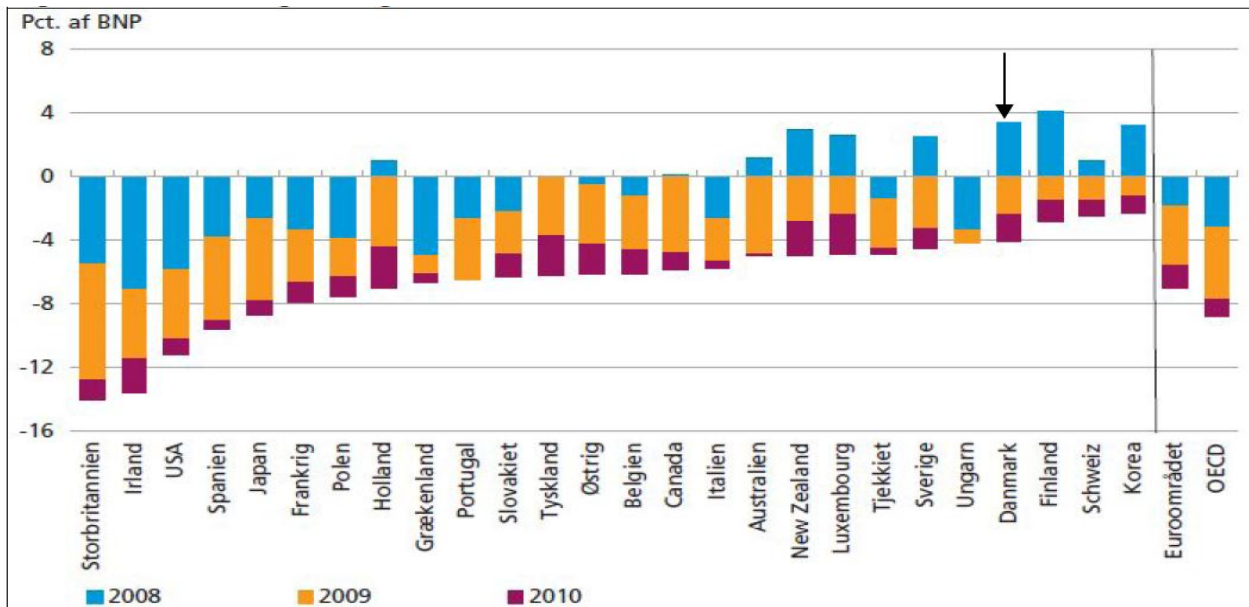
I en bestræbelse på at hindre en nedsmeltning af det finansielle system såvel som at modvirke faldet i efterspørgslen og økonomiens kontraktion pumpede staterne overalt i verden op mod 2000 mia. ud i hjælpepakker. Redningsaktionen virkede for så vidt, som at den bremsede nedsvinget og stabiliserede økonomien om end på et lavere niveau.

Men bestræbelserne på at modvirke det økonomiske nedsving på de finansielle markeder og i den private sektor medførte samtidig med stigende udgifter og faldende indtægter i forbindelse med arbejdsløsheden, at balancen på de offentlige finanser stort set overalt forværredes markant. Finanskrisen flyttede således i sin tredje fase over i den offentlige økonomi, hvor statsunderskud og -gæld voksede. Grundlæggende handler dette om, at bankernes gæld blevet flyttet over til den

5) Kilde: DI.

offentlige sektor.⁶ Men udviklingen viser også at satsningen for at rulle krisen i den private sektor tilbage kun lykkedes midlertidigt, men ikke endegyldigt.⁷

Figur: Offentlige budgetsaldi i OECD – lande 2008 – 2010.⁸

1.2. Finanskrisen i Danmark.

Også Danmark blev hårdt ramt af finanskrisen – faktisk har det økonomiske nedsving i Danmark været dybere end i andre nordiske lande. Dette hænger ikke mindst sammen med, at Danmark blev udsat for en dobbelt krise.

For det første blev Danmark selvsagt ramt udefra af finanskrisen, der påvirkede dansk økonomi negativt såvel gennem at låne – og kreditstramninger og tab i det finansielle system såvel som gennem det internationale efterspørgselsnedsving og de hermed forringede eksport muligheder for dansk erhvervsliv.

Men for det andet rantes Danmark af en indefra kommende boligkrise, der skyldtes sammenbruddet af den af lav rente, ejendomsværdiskattestoppet og VK's lånereformer fremkaldte

6) Jf. Malchow Møller, Nikolaj, professor citeret i Steensgaard, Nikolai: Finanskrisen er ikke slut endnu. Berlingske 8. aug. 2011.

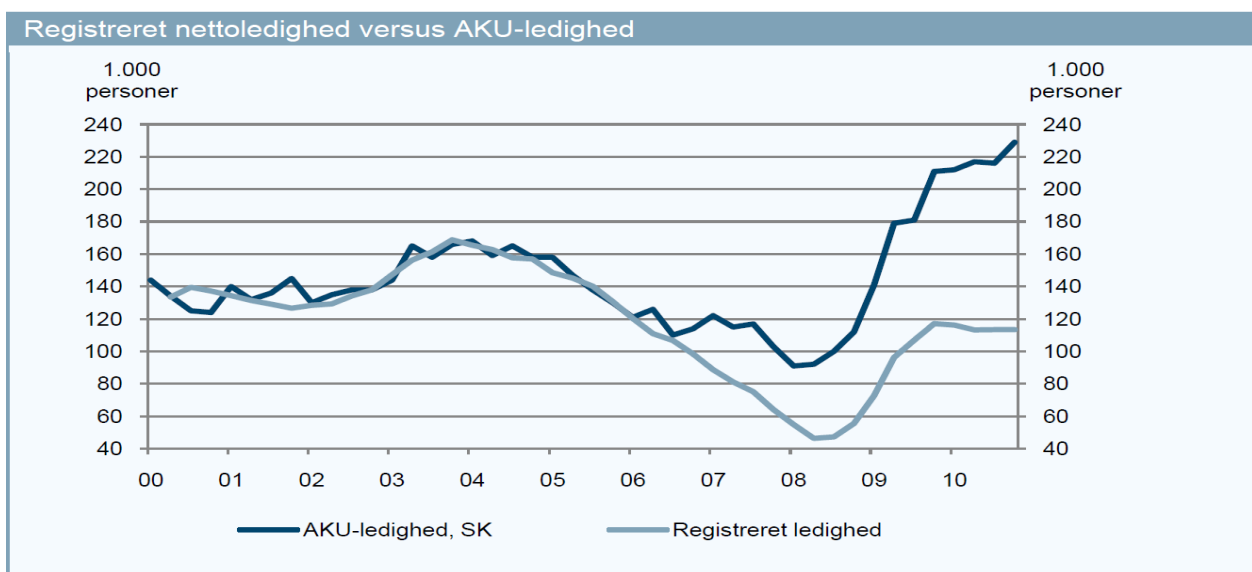
7) Jf. Østrup, Finn, professor citeret i oven anførte værk.

8) Kilde: Nationalbankens 3. Kvartalsoversigt 2009.

boligboble. Herved blev boligejerne ramt af stærkt faldende friværdier, som medførte stærkt stigende opsparing og dermed et markant fald i forbrugsstigningstakten. Dette bidrog i mærkbar grad til at fordybe den udefra kommende krise og har ligeledes bidraget til at gøre den længere.

Som følge af den hermed stærkt faldende inden - og udenlandske efterspørgsel og kreditklemmen er virksomhedernes investeringer dykket til det laveste niveau i 30 år, hvilket igen har øget det økonomiske nedsving. Som følge heraf er arbejdsløsheden vokset markant.

Figur: Nettoledigheder versus AKU-ledighed. ⁹

Dette har naturligvis belastet den offentlige økonomi i kraft af stigende arbejdsløshedsudgifter og faldende skatteindtægter. Belastningen i 2010 har dog som bekendt vist sig at være stærkt overvurderet af regeringen. Hertil kommer imidlertid regeringens økonomiske politik, som i 2010 drænedes statskassen for årligt op til 60 mia. kr. fra skattelettelser, hvoraf en lang række har været u- og underfinansierede. ¹⁰

I Danmark har den økonomiske politik således i betydelig grad været medansvarlig for krisen. Før krisen for boligboblen og dermed for, at krise, arbejdsløshed og statsunderskud fik et større omfang end ellers ville have været tilfældet.

⁹) Kilde: AE – rådet.

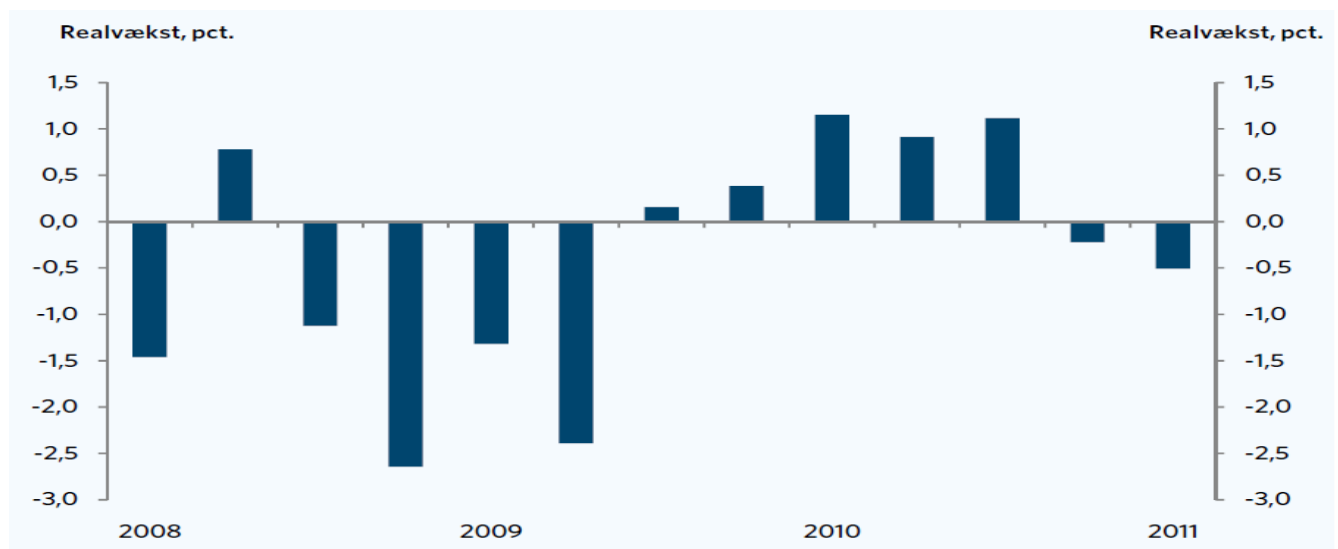
¹⁰) Jf. Lund, Henrik Herløv: VK s u – og underfinansierede skattelettelser.

Og efter krisen har den økonomiske politik bidraget til større arbejdsløshed og statsunderskud end nødvendigt, fordi regeringen af ideologiske grunde valgte at bekæmpe arbejdsløshed og statsunderskud gennem skattelettelser og udbetaling af SP – opsparing, hvilket imidlertid viste sig relativt ineffektivt, fordi pengene i stedet for at blive forbrugt i betydelig udstrækning er blevet sparet op.

Eksportudviklingen har siden 2009 i nogen grad rettet sig. Men til gengæld aftager nu det offentlige forbrug som følge af VK – regeringens besparelser fra ”Genopretningspakke” og nulvækst.

Resultatet er, at den danske økonomi i 2011 er sendt ud i et nyt, ”dobbeltdyk”, hvor økonomien igen skrumper som den gjorde i 2008-09 om end ikke i samme omfang.

Figur: Kvartalsvækst i BNP.¹¹

Som også i den øvrige vestlige verden er finanskrisen hermed i Danmark flyttet rundt i økonomien, fra bankerne til realøkonomien og nu ind i den offentlige økonomi.

11) Ibid.

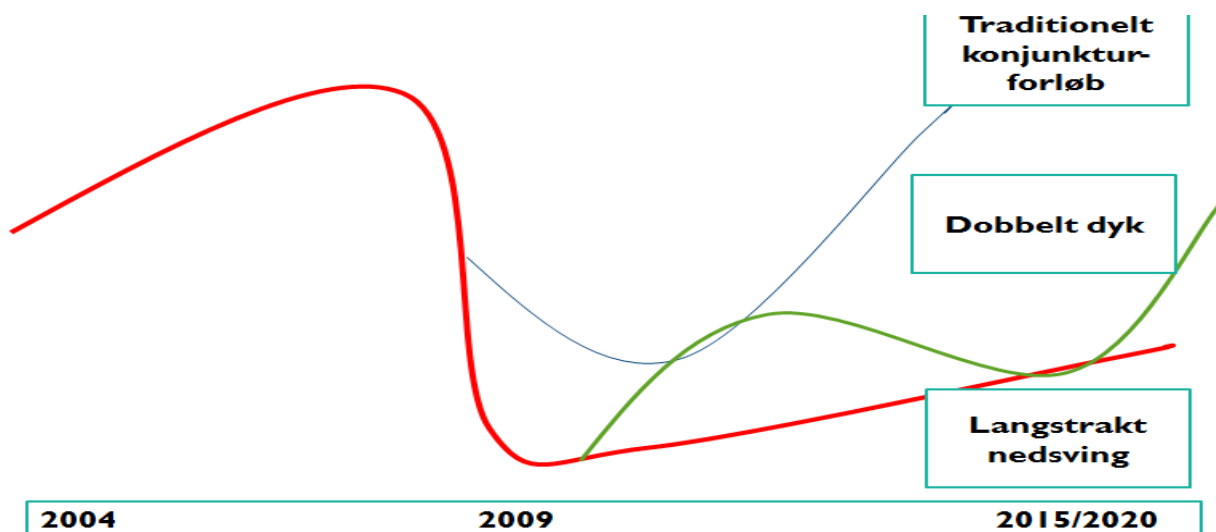
1.3. Udsigterne for krisen.

Som anført er finanskrisen således langt fra overstået. Den økonomiske rystelse i den vestlige verden har været så dyb, at krisen i stedet flytter rundt. Hvor bankerne i dag i nogen grad synes restitueret og et samfundsøkonomisk opsving så småt har været på vej, er det nu den offentlige økonomi, som er hårdt ramt.

Hvilket mange steder i den vestlige verden har medført kraftige besparelser for at nedbringe de hermed følgende store statsunderskud. Men som udviklingen i Danmark, EU og USA i 2011 så slår de offentlige besparelser nu tilbage på samfundsøkonomien og det finansielle system og truer med et nyt dyk og med mere vedvarende at holde væksten tilbage i årevis.

I stedet for et traditionelt hurtigt konjunktur ned og - opsving (V-formet krise) tegner den økonomiske udvikling efter finanskrisen til en kombination af langvarig lavvækst (L-formet krise) henholdsvis af nedsving, fremgang og nyt dyk (w-formet krise)

Figur: Finanskrisens hidtidige og videre forløb.¹²

Der er grunde til at forvente fortsat krise og lavvækst så langt øjet rækker. For det første fordi der er tale om en kombination af finans – og boligkrise og boligkriser er erfaringsmæssigt langvarige og først overstået efter mellem 4 og 7 år, fordi det hermed forbundne fald boligpriserne tager lang tid.

Hertil kommer, at der har været tale om betydelige tab for finansielle institutioner og virksomheder, som det vil tage lang tid at komme over og som langt fra er overstået. En række store finansielle

¹²)Kilde: Egen tilvirkning.

virksomheder og banker i både USA og Europa er stadig svage og kan derfor blive bragt i en kritisk situation i forbindelse med fortsat krise og fremtidige kursfald på aktiemarkederne.¹³

For det andet, fordi de konkrete udsigter i de vigtigste økonomiske centre på globalt plan tegner negativt. I USA er arbejdsløsheden fortsat meget høj og efter en periodes fremgang synes væksten nu på vej til at aftage igen i forbindelse med den usikkerhed, som gældskrisen i USA har skabt om landets økonomiske fremtid. Hertil kommer, at de vedtagne amerikanske besparelser yderligere vil trække efterspørgslen og dermed væksten ned og øge arbejdsløsheden. I og med, at USA er verdensøkonomiens lokomotiv vil det igen reducere væksten i verdenshandelen.

Også i EU tegner det i de kommende år til lavvækst pga. den sydeuropæiske gældskrise, den usikkerhed det skaber om den økonomiske udvikling samt pga. de besparelser, som EU kommissionen og borgerlige regeringer har gennemtvunget ikke bare i Sydeuropa, men i hele EU. Også i Japan tegner udviklingen til lavvækst, hvilket har præget japansk økonomien gennem en længere periode og selvsagt ikke er blevet bedre af tsunamien. Endelig synes også væksten i de såkaldte nye vækstøkonomier eller "BRICS" – lande (Brasilien, Indien, Kina og Sydafrika) at være ved at bremse op pga. stigende indenlandsk inflation og pga. opbremsningen i den vestlige økonomi

For Danmarks vedkommende er det klart, at en sådan generel afmatning af de internationale konjunkturer og en lang periode med lavvækst i navnlig i Vestens økonomi også vil få mærkbare konsekvenser for dansk økonomi. Op mod 2/3 af det danske nationalprodukt afsættes på udlandske markeder og når væksten i efterspørgslen på eksportmarkederne oplever en afmatning, vil de også ramme ikke mindst de større danske virksomheder med dalende afsætning. Alene det vil medføre lavere investeringer, stigende ledighed og lavere vækstrater i den private sektor og dermed i den samlede økonomi.

Hertil kommer, at en række konkrete forhold i den indenlandske danske økonomi også trækker i retning af lavere vækst. Hvor de større eksportvirksomheder i Danmark har haft bedre held med at komme med på opsvinget, er for det første de mindre og mellemstore hjemmemarkedsorienterede danske virksomheder aldrig rigtig kommet fri af krisen. Hvilket har stor betydning for beskæftigelsen, eftersom eksportvirksomhederne kun står for en forholdsvis lille del af beskæftigelsen i Danmark.

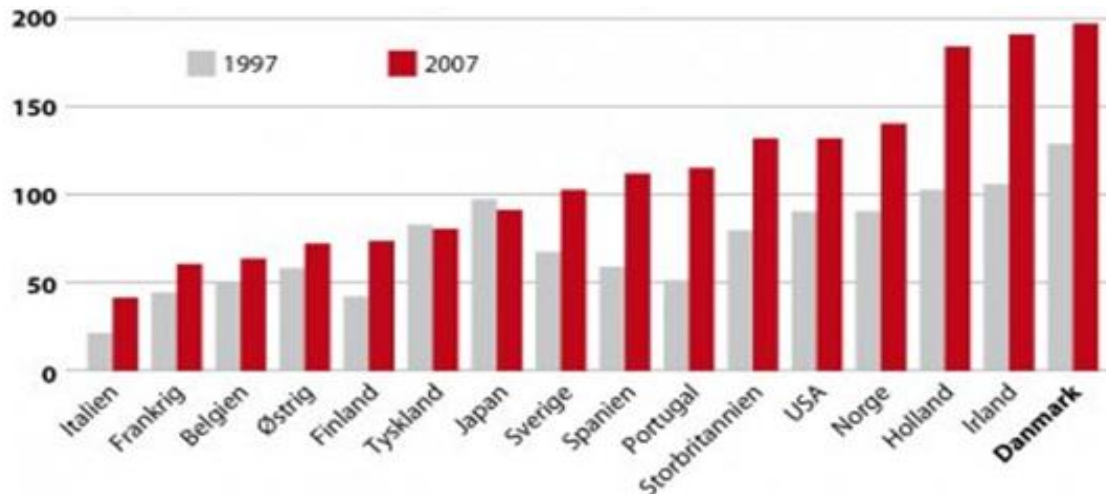
De mindre virksomheder er i langt større grad afhængige af forbruget og den indenlandske efterspørgsel. Men her spilder det for det andet ind, at danske husholdninger og virksomheder er blandt verdens mest gældsatte og vi har både i Danmark og udlandet gennem de sidste år oplevet, at gælden er steget yderligere i forhold til indkomsten.

Gælden i Danmark udgør to gange den årlige disponible indkomst efter skat, hvilket er betydeligt mere end i Irland, Portugal og Spanien, der ofte udråbes til at være stærkt gældsplagede. Men også mere end i Norge, Sverige, Tyskland og andre lande, vi normalt sammenligner os med.

13) J. Boskin, Mikael: Det euro-amerikanske gælds dilemma. Børsen 16/8-11.

Danmark er tilmed et af de lande, hvor gælden er vokset mest fra 1997 til 2007, mens boligmarkedet boom'ede og alle snakkede om friværdier og lånefest.

Figur: Husholdningernes gæld i forhold til deres disponible årsindkomst 1997 og 2008.¹⁴

Erfaringerne fra tidligere finanskriser tilsiger, at vi gennem de kommende år skal gennem en periode med lav efterspørgsel, hvor husholdninger og virksomheder vil holde igen på forbrug og investeringer for at reducere gælden. Det betyder fortsat høj opsparingskvote og modsat lav vækstrate i forbrug og investeringer og dermed fortsat lav vækst og høj ledighed i den private sektor.¹⁵

Endvidere er for det tredje tabene i de finansielle virksomheder i forbindelse med urentable /byggeprojekter næppe overstået. Situationen i den danske finanssektor er særlig vanskelig, fordi der blev opbygget en prisboble ikke alene for ejerboliger, men også for erhvervsejendomme og for landbrugsejendomme. Landbruget står i dag med en gæld på ca. 350 mia. kr samtidig med at driften giver underskud.¹⁶

Oveni disse forhold som i den finansielle sektor og den private sektor trækker mod lavere vækst og højere ledighed kommer den negative effekt af VK – regeringens besparelser i det offentlige forbrug, som yderligere bidrager til at reducere den indenlandske efterspørgsel og dermed bidrager til at fastholde de mindre og mellemstore danske virksomheder i lavvækst.

14) Jf. Skovgaard, Lars Erik: Danske husholdninger er verdens mest gældssatte. Berlingske 24/2-2010.

15) Jf. Østrup, Finn: Finanskrisen er ikke slut endnu. 3/6-2011

16) Ibid.

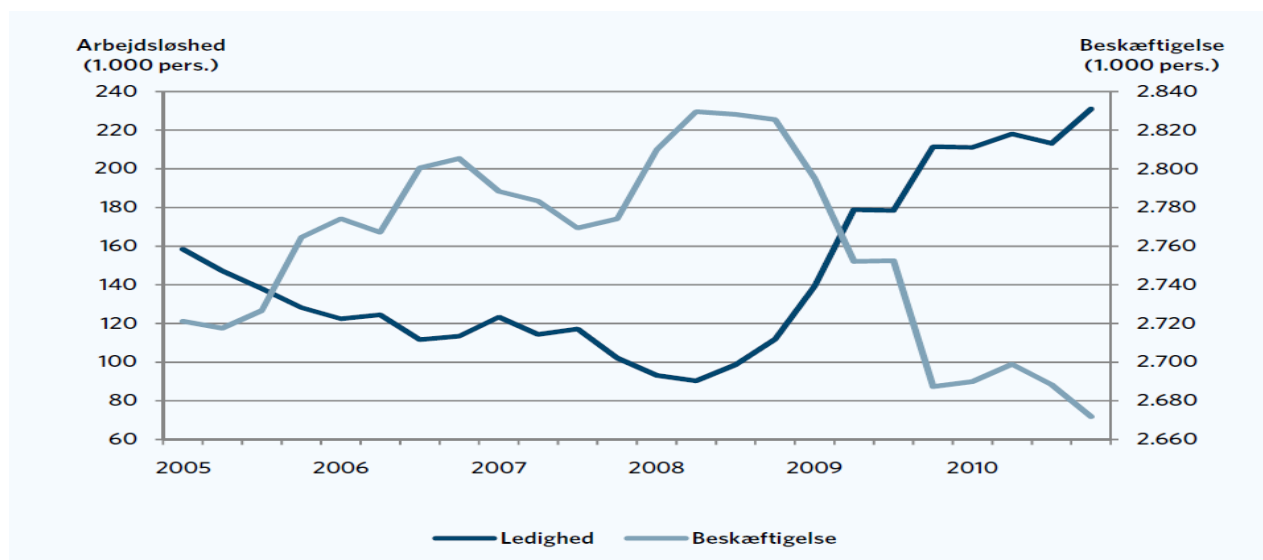
KAPITEL 2: DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER.

Udsigten til fortsat krise og skærpet krise giver en række udfordringer for den økonomiske politik.

2.1. Beskæftigelse og ledighed.

Danmark har siden 2008 mistet op mod 170.000 arbejdspladser og bruttoledigheden (AKU – ledigheden) er steget med 140.000 personer.¹⁷

Figur: Beskæftigelse og AKU-ledighed.¹⁸

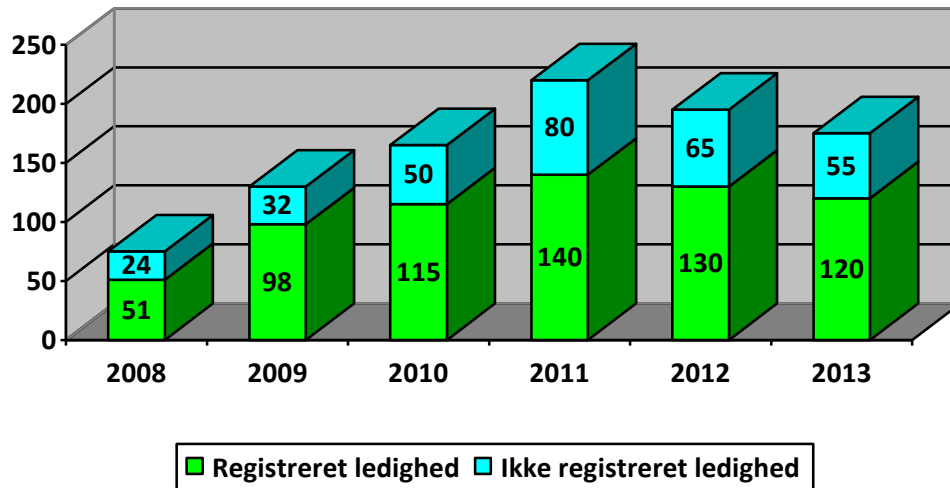
På baggrund af den skærpede internationale krise og udsigten til år med lavvækst i den globale økonomi er der også udsigt til fortsat og forstærket lavvækst i dansk økonomi. Dette vil igen koste øget arbejdsløshed og arbejdspladser – op til 40.000 flere ledige kan blive resultatet af lavere vækst på de danske eksportmarkeder.¹⁹

17) Jf. Nielsen, Anders P. , Erik Bjørsted og Frederik I. Pedersen: Dansk økonomi har svært ved at slippe fri af krisen. AE –rådet, juli 2011.

18) Kilde: Bjørsted, Erik: Arbejdsløsheden bider sig fast. AE – rådet, feb. 2011.

19) Jf. Andersen, Lars , Erik Bjørsted og Martin Madsen: Lavere international vækst koster dyrt i velstand og job. AE – rådet, aug. 2011.

Figur: Registreret ledighed og bruttoledighed (fuldtidsledige – årgennemsnit).²⁰

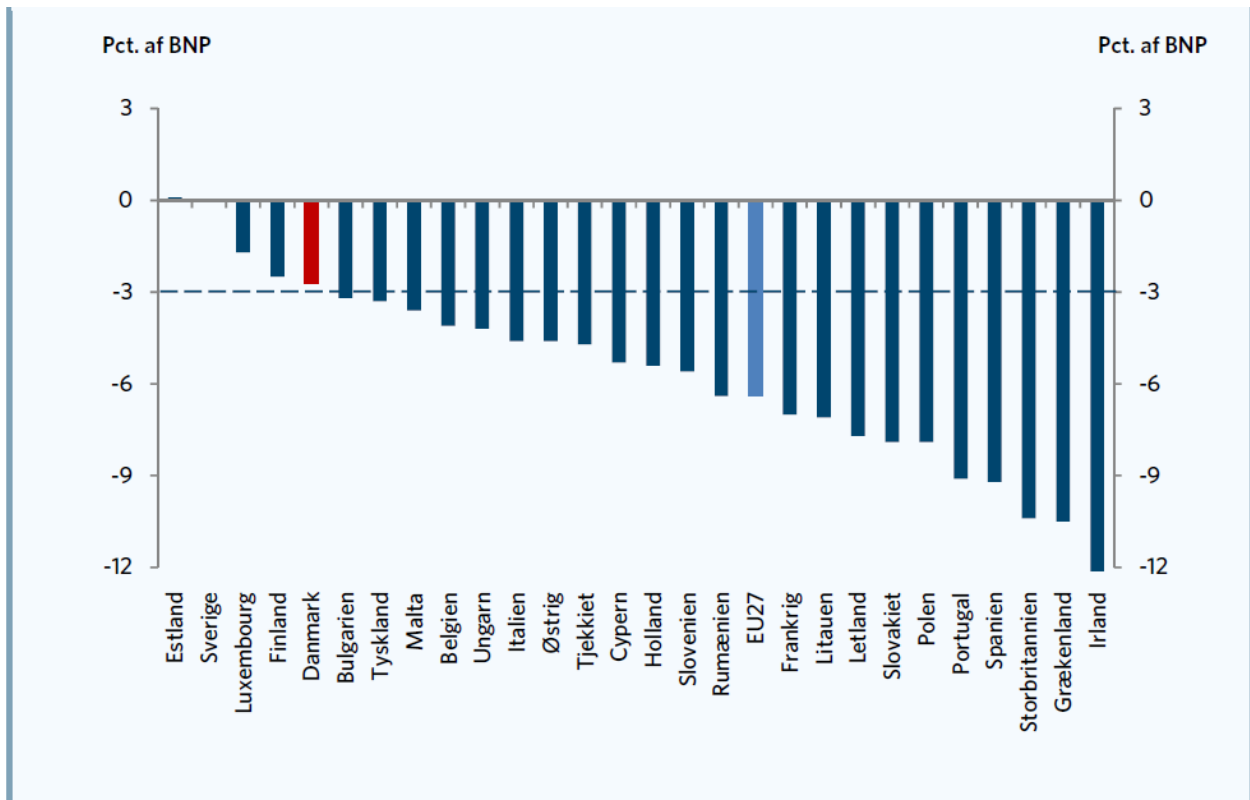
Der er således en central økonomisk udfordring i at reducere arbejdsløsheden og øge beskæftigelsen.

2.2. Offentlige finanser og velfærd.

Danmark i dag blandt EU´s dukse, hvad angår statsunderskud og gæld, idet Danmark hvad angår begge dele ligger i den lave ende og faktisk i 2010 ende under EU s konvergenskrav.

²⁰) Kilder: Danmarks Statistik, AE-rådet og egen vurdering (rev. fra Lund, Henrik Herløv: Den økonomiske krise)

Figur: Offentlig saldo i % af BNP.²¹

Anm.: Stregen angiver konvergenskravet om en offentlig saldo, der maksimalt må udvise et underskud på 3 pct. af BNP. Danmarks underskud på 2,7 pct. af BNP er målt på EU's sammenlignelige EDP-form, som adskiller sig marginalt fra Nationalregnskabsformen, hvor underskuddet opgøres til 2,8 pct. af BNP.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

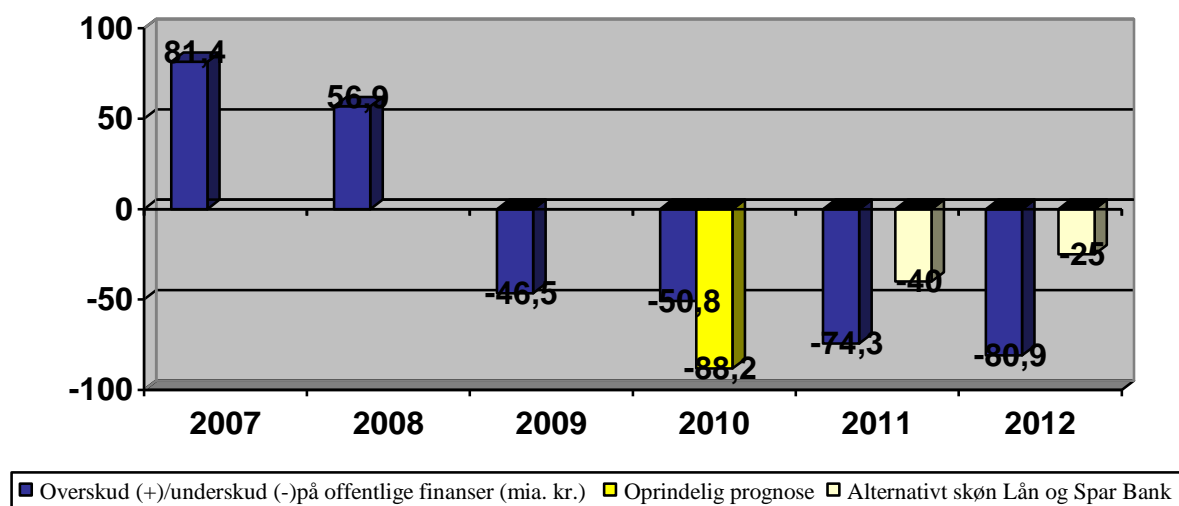
Men øget arbejdsløshed og skærpet krise vil belaste de offentlige finanser og for at forebygge at gældsætningen tager overhånd og indskrænker det økonomiske råderum vil det være et vigtigt mål på længere sigt at reducere statsunderskuddet.

Det i denne forbindelse væsentlige er, at der er en vekselvirkning mellem øget vækst og beskæftigelse og så reduktion af statsunderskuddet, idet øget beskæftigelse er delvist selvfinansierende på grund af lavere udgifter til dagpenge og øgede skatteindtægter og øget vækst skaber muligheden for gennem øget velstand at opnå et øget økonomisk råderum til både jobskabelse og reduktion af statsunderskud.

Hvorimod reduktion af statsunderskud via besparelser øger arbejdsløsheden og igennem øgede dagpengeudgifter og vigende skatteindtægter i sig selv modvirker reduktionen i statsunderskuddet.

21) Jf. Madsen, Martin: Dansk vækst bundprop i EU. AE- rådet, juni 2011.

Figur: Statsunderskud 2007 – 2012.²²

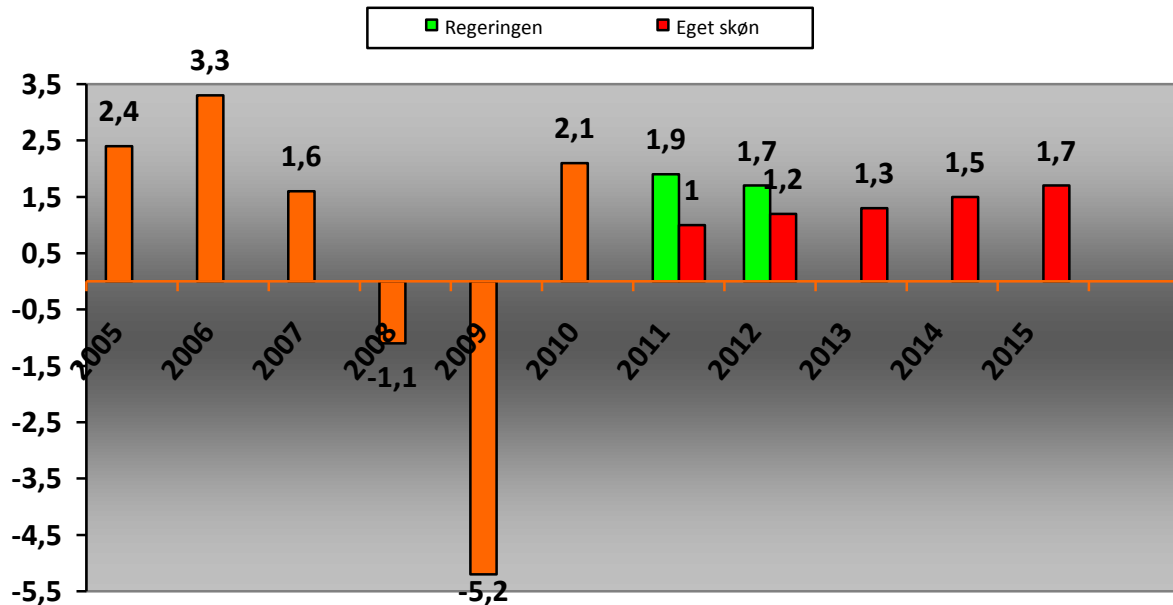

2.3. Vækst.

Såvel denne indflydelse fra nedsving og lavvækst i den internationale og navnlig den vestlige økonomi som de ovennævnte særlige indenlandske faktorer betyder, at finanskrisen på ingen måde er ovre i Danmark heller, men at Danmark på tilsvarende vis står overfor en lang periode med lavvækst

22) Kilde: Økonomisk redegørelse samt Lån og Spar Bank.

Figur: Årlig realvækst i dansk økonomi (% af BNP).²³

Med sigte på at øge beskæftigelsen vil det være et centralt mål at øge den økonomiske vækst, idet der normalt pga. produktivitetsstigninger skal være tale om en vækst på over 1½ - 2 % for at beskæftigelsen kan vokse

At øge væksten vil også være centralt for at kunne opretholde og øge velfærd og velstand og tøjle statsunderskud og gæld, idet det kræver et økonomisk råderum at realisere disse mål samtidig

Endelig vil det være et centralt mål at øge grøn vækst, dvs. at en stigende del af væksten anvendes til investeringer i bæredygtigt miljø og reduceret klimabelastning. Hvis målene vedr. bedre velfærd og reduceret statsunderskud imidlertid skal løses samtidig hermed, kræver det et øget økonomisk råderum dvs. øget vækst.

²³) Kilde: Økonomisk Redegørelse, AE – rådet og egen vurdering ((rev. fra Lund, Henrik Herløv: Den økonomiske krise)

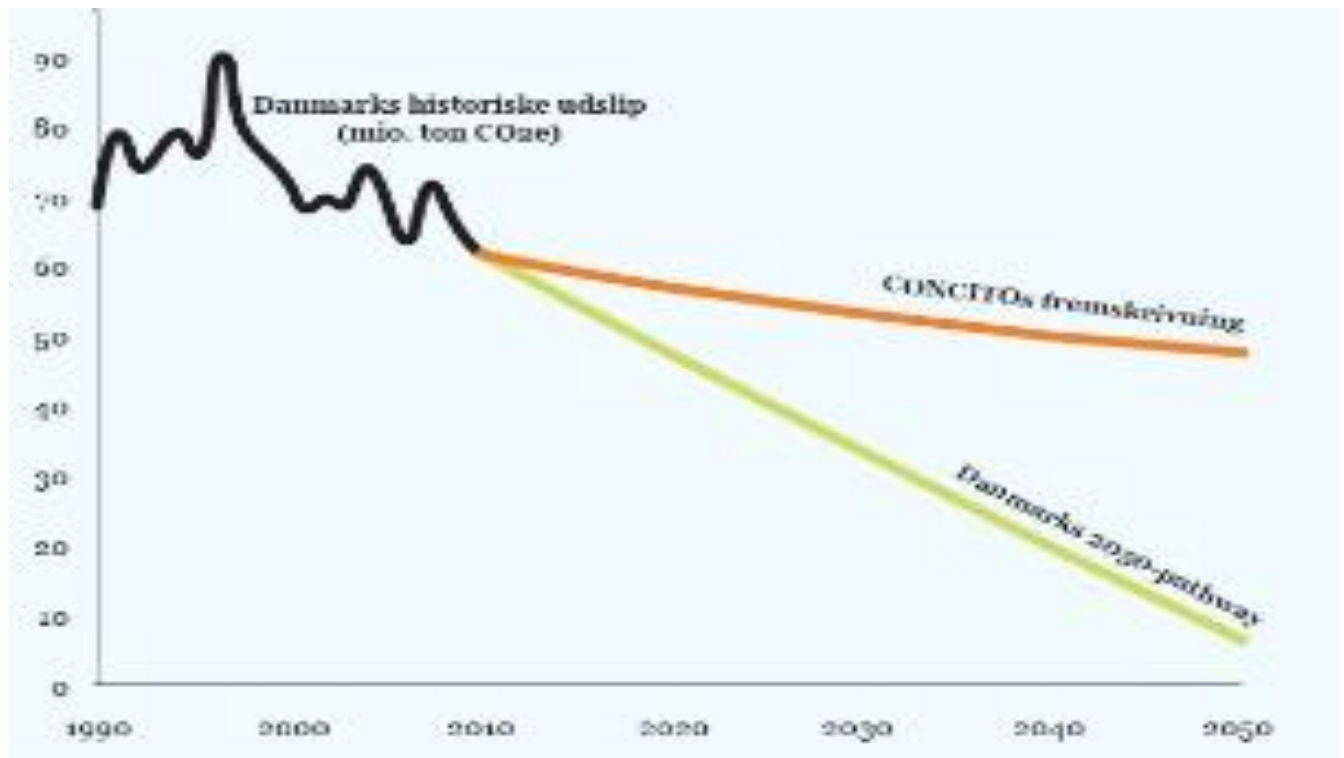
2.4. Klima, energi og miljø.

Til de økonomiske mål regnes traditionelt også at sikre et bæredygtigt miljø og reducere forurening. Ikke mindst på det sidste område har Danmark store udfordringer i henhold til forpligtelserne overfor EU vedr. reduktion af udledning af drivhusgasser.

Regeringen har her lanceret en "Energi-strategi" for at nedbringe af klimagasser fra primært ølproduktionen. Men bl.a. transportsektoren er ikke omfattet.

Og i praksis er der langt til at realisere målene, som Danmark har forpligtet sig på i henhold til EU

Figur: Danmarks 2050 mål for reduktion af CO₂ contra faktisk udvikling.²⁴

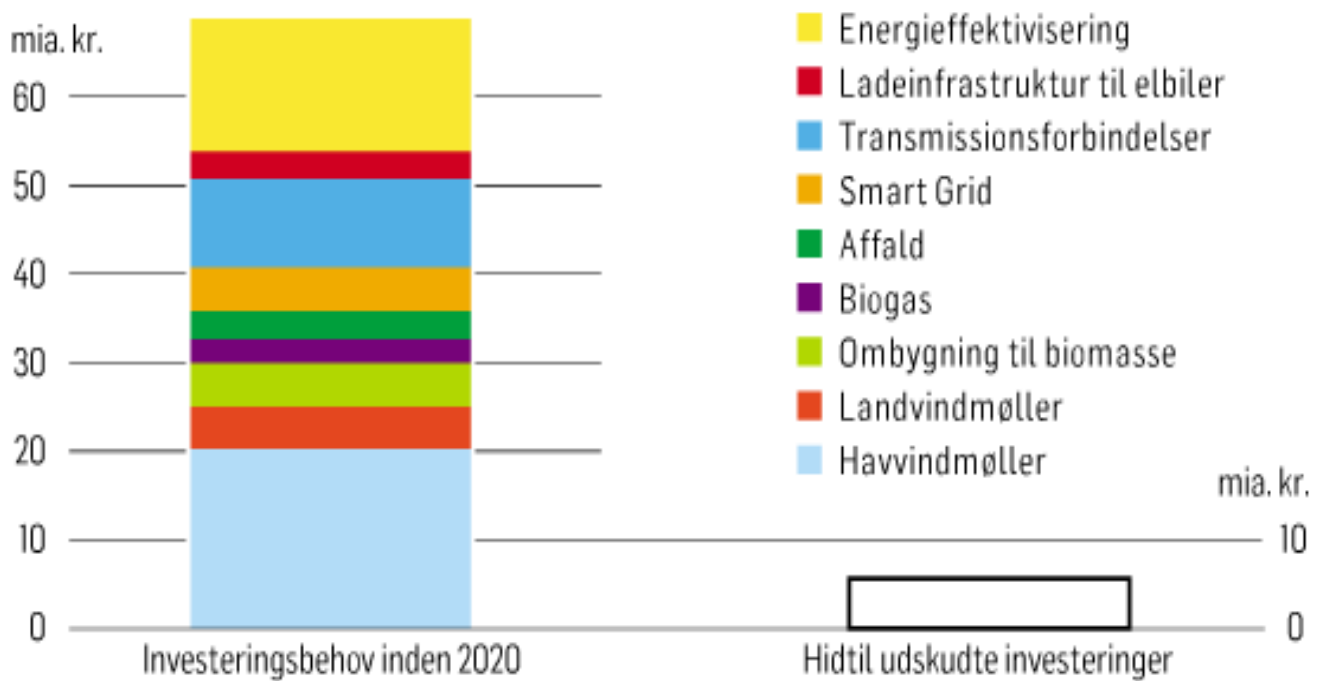

Det er på dette område vigtigt at transportsektor og landbrug kommer med i reduktionen af drivhusgasser og, at der aktuelt løbende opnås mere effektive resultater gennem øgede investeringer og skærpede krav på klima - og miljøområdet.

²⁴) Kilde: Concito.

Et væsentligt problem i denne forbindelse er at der imidlertid er langt fra de midler, som regeringen synes at ville stille til rådighed og så de omfattende investeringsbehov på dette område, jf. nedenstående figur:

Figur: Investeringsbehov 2020 i Danmark i energisektoren.²⁵

²⁵ Kilde: Dansk Energi (Stine Grenå Jensen)

DEL II:

KAN ”REFORMPAKKEN 2020”

LØSE KRISEN

OG

DE ØKONOMISKE

UDFORDRINGER?

KRISESTYRING

Regeringens økonomiske politik er begyndt at virke.

Tegning Roald Als. Politiken 11. juni 2011

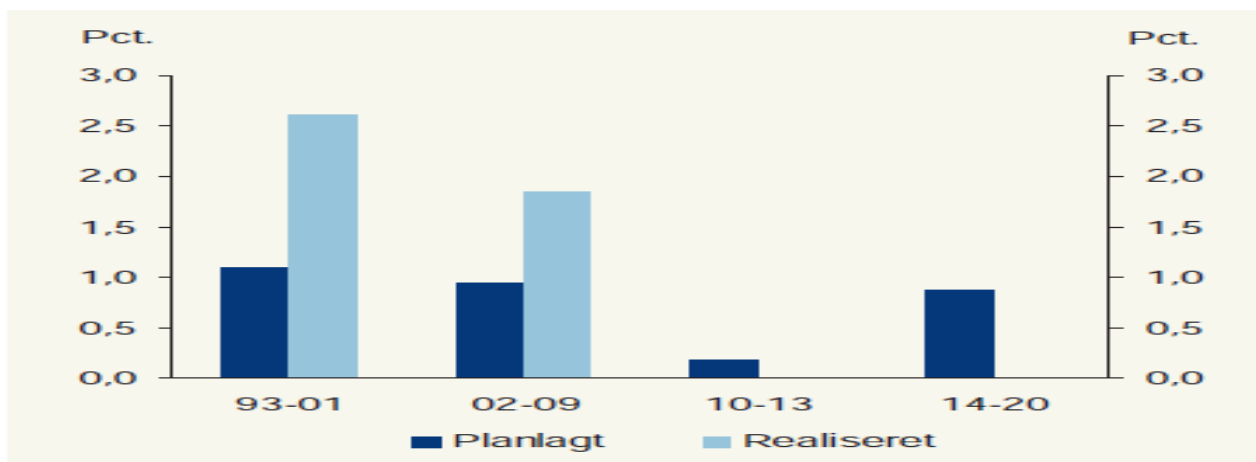
KAPITEL 3: MÅL, HOVEDELEMENTER OG ANGIVEN EFFEKT AF ”REFORMPAKKEN 2020”

3.1. Planens mål.

De overordnede måle for ”Reformpakken 2020” er følgende:

- *For det første at forbedre offentlige finanser med 47 mia. kr. i 2020.* Ifølge planen skal der skabes balance på de offentlige finanser i 2020, jf. længere fremme.
- *For det andet at reducere det offentlige forbrug.* De offentlige udgifter skal bringes ned under 27 % af BNP i 2020.
-

Figur: Realvækst i offentligt forbrug.²⁶

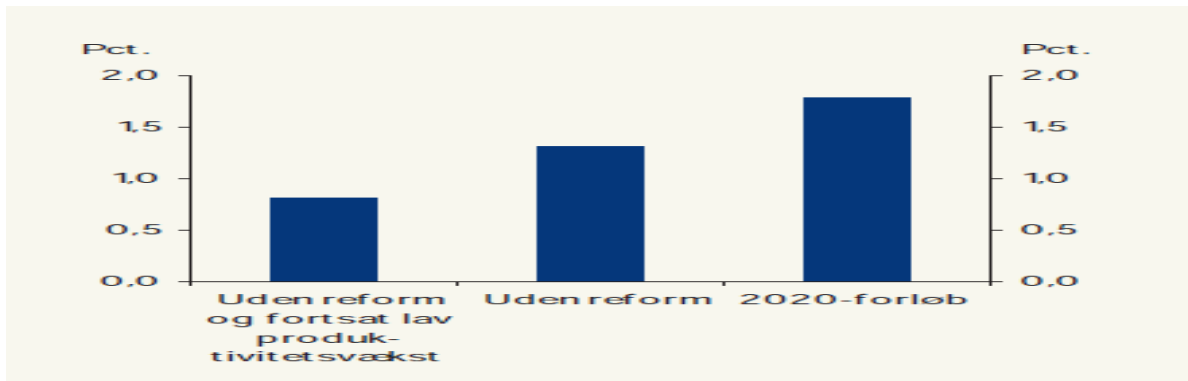

- *For det tredje at forbedre beskæftigelsen med 135.000 i alt, navnlig i den private sektor,* således at der er skabt 125.000 flere private jobs i 2020, jf. længere fremme.
- *Og for det fjerde at øge væksten med ½ % procent om året op til samlet 2 procent årligt fra 2014 til 2020.*²⁷

²⁶) Jf. Reformpakken, s. 37.

²⁷) Jf. Reformpakken – kort fortalt, s. 9.

Figur: Vækstforbedring frem til 2020 ifølge ”Reformpakken 2020”.

Herudover vil regeringen også fastholde skattestoppet og indføre et nyt udgiftspolitisk styresystem.²⁸

Regeringens centrale mål frem mod 2020

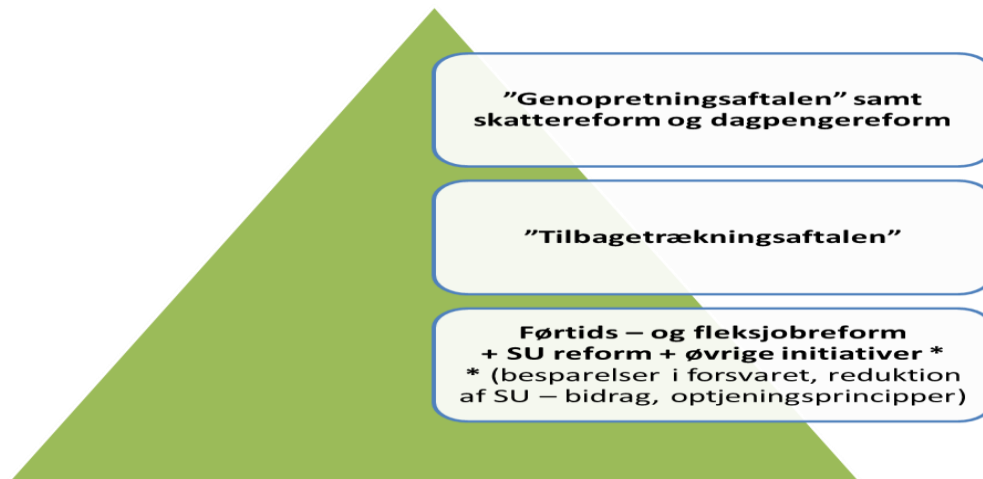
- Strukturel balance på de offentlige finanser i 2020. Gældsopbygningen bremses.
- Målet nås med reformer, som øger arbejdsudbuddet, og bedre styring af de offentlige udgifter.
- Den private beskæftigelse skal øges med 125.000 personer fra 2010 til 2020.
- Vækstpotentialet forøges til omkring 2 pct. om året – mod ca. 1 pct. i fravær af nye tiltag.
- De konkrete reformer skaber plads til vækst i de offentlige serviceudgifter på ca. 4 mia. kr. om året i 2014-2020.
- De primære offentlige udgifter skal udgøre under 50 pct. af (konjunkturrenset) BNP i 2020. Herudover sigtes mod, at det offentlige forbrug udgør under 27 pct. af (konjunkturrenset) BNP.
- Der indføres et nyt udgiftspolitisk regime, som er baseret på bindende udgiftslofter for henholdsvis stat, kommuner og regioner, og som er forankret i en særlig lov om udgiftslofter.
- Fortsat skattestop, så vi ikke bremser væksten. Så boligejerne er sikret mod skattestigninger. Og så danskerne har tryghed for, at deres økonomi ikke pludselig forværres af ekstra skatter.

3.2. Hovedelementerne.

”Reformpakken 2020” ligger i forlængelse af Skattereformen i 2009 samt ”Genopretningsaftalen” fra 2020.

Herudover indgår ”Tilbagetrækningsaftalen” fra 2011 samt reformer af bl.a. ”Førtidspension og fleksjob” i pakken.

28) For en analyse og kritik heraf henvises til Lund, Henrik Herløv: BUDGETLOV - regeringens udgiftsloft truer mulighed for offentlig vækst - og beskæftigelsespolitik såvel som velfærd og selvstyre i kommunerne. www.henrikherloevlund.dk/artikler/budgetlov.pdf

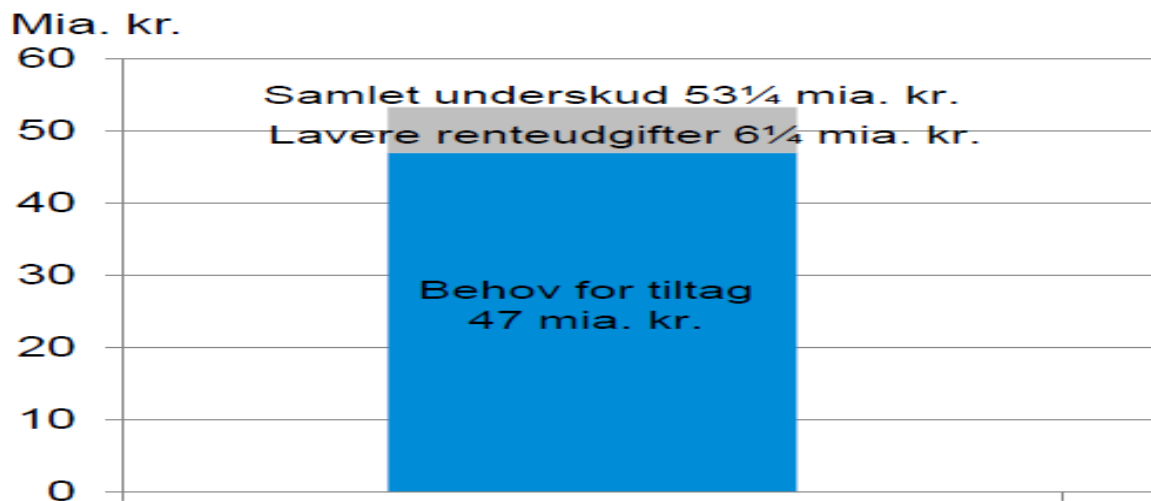

3.3. Angiven finansiell og beskæftigelsesmæssig effekt.

Ifølge planen skal de offentlige finanser hermed samlet forbedres med 53 ½ mia. kr. årligt frem til 2020. Heraf udgør dog lavere rentebetalinger i kraft af reduceret offentlig gæld 6½ mia. kr.

Netto skal de offentlige finanser således forbedres med 47 mia. kr.

Figur: Samlet angiven forbedring af offentlige finanser 2020. ²⁹

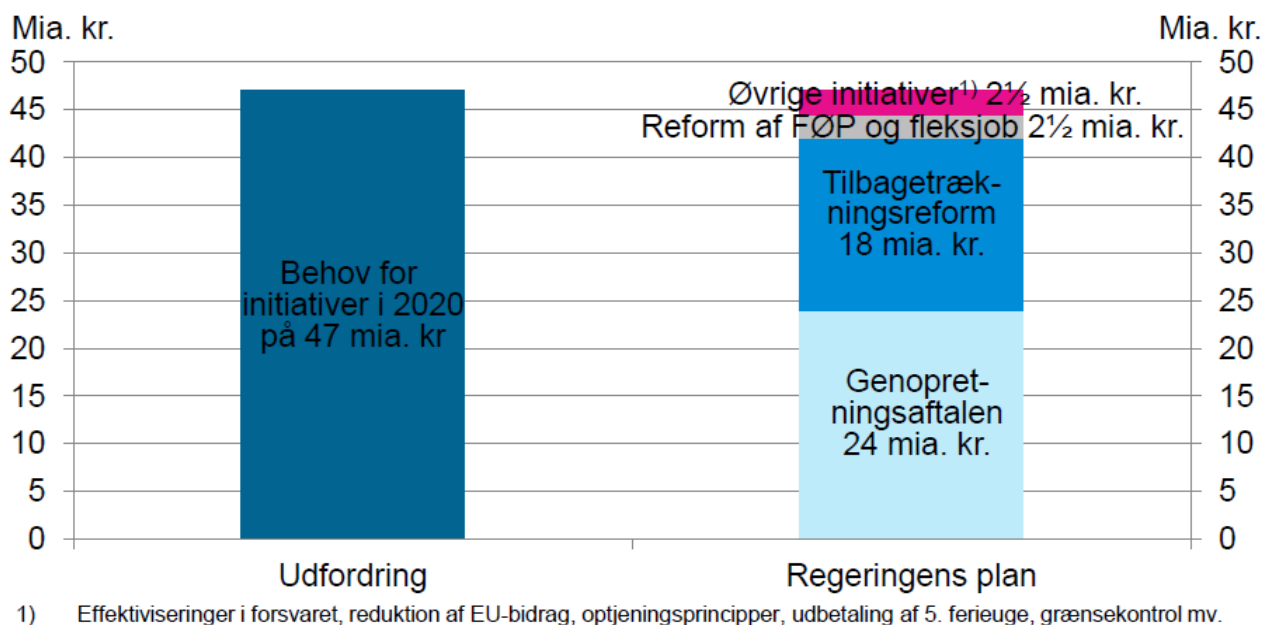

²⁹) Kilde: Finansministeriet.

Disse budgetforbedringer skal ifølge regeringen opnås med en tretrins raket:

- 1) Genopretningsaftalen skal levere samlet 24 mia. kr. i besparelser og øgede skatteindtægter
- 2) Tilbagetrækningsaftalen angives at bidrage med 18 mia. kr.
- 3) Og endelig skal ”Reform af førtidspension og fleksjob” samt øvrige initiativer bidrage med hver 2½ mia. kr, i alt 5 mia. kr.

Figur: Udfordringer og bidrag til forbedring af offentlig saldo i 2020.³⁰

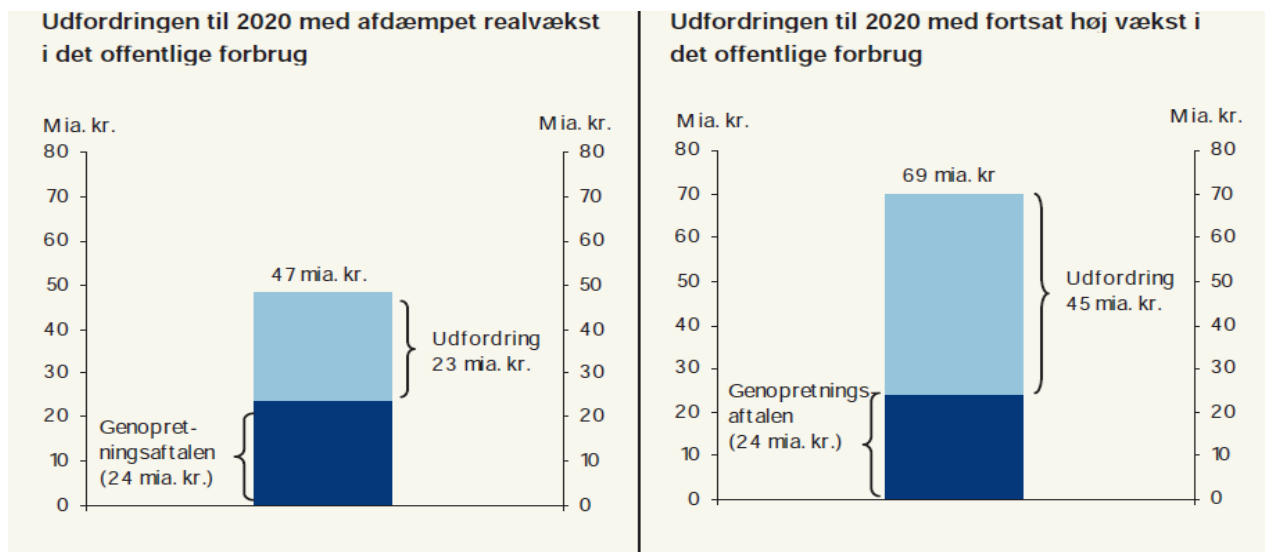
Dette er dog ikke et dækkende billede af de samlede besparelser i de offentlige udgifter ifølge ”Reformpakken 2020”. For herudover skal realvæksten i de offentlige udgifter nemlig dæmpes fra de hidtidige 1,7 % årligt til 0,75 % i 2014 og 2015 og 0,9 % 2016 – 2020.

Da den hidtidige vækst på 1,7 % årligt er affødt af, at der kommer flere brugere af offentlige velfærdsydelser, navnlig flere ældre samt af, at der er stigende behov for en række specialiserede ydelser, er der med denne reduktion i stigningstakten også reelt tale om besparelser. For herigennem må stigningen i antal brugere og behov findes gennem mindreforbrug på de eksisterende velfærdsydelser dvs. gennem serviceforringelse og stillingsbesparelser.

Hermed er besparelsen i de offentlige udgifter ikke blot de angivne 47 mia. kr. årligt i 2020, men 69 mia. kr.

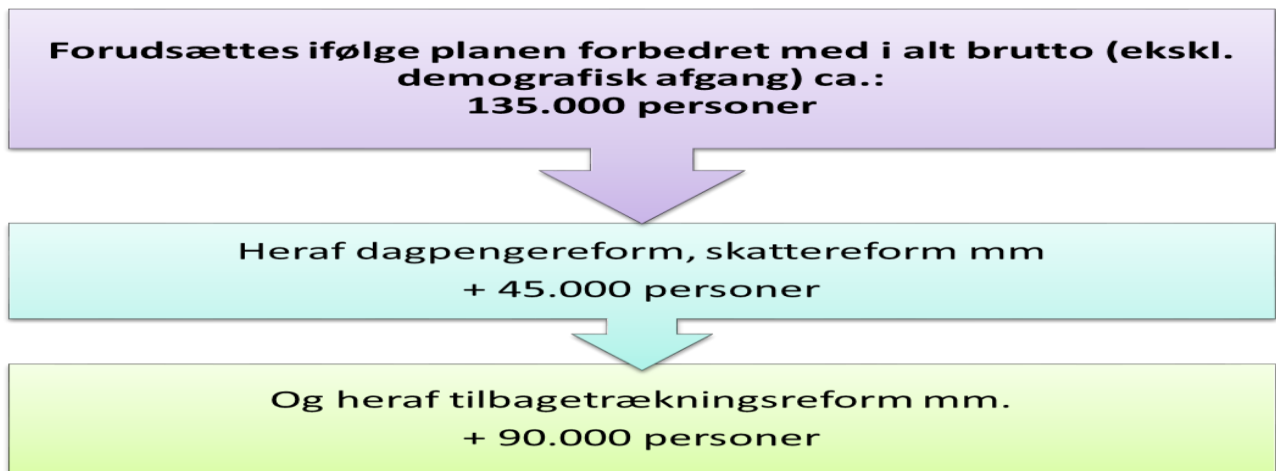
³⁰) Oven anførte kilde.

Figur: Samlet årlig budgetforbedring 2020 ved planlagt lav vækst respektive hidtidig høj vækst.³¹

Udover ”Genopretningsaftalens” besparelser og indtægtsforøgelser skal hovedbidraget til forbedringen af de offentlige finanser komme fra, at reformen forøger arbejdsudbuddet med i alt 135.000 personer.

Heraf kommer de godt 90.000 fra i hovedsagen den aktuelle tilbagetrækningsreform + øvrige aktuelle arbejdsmarkedsreformer, mens de godt 45.000 kommer fra tidligere reformer, først og fremmest skattereformen og dagpengereformen.³²

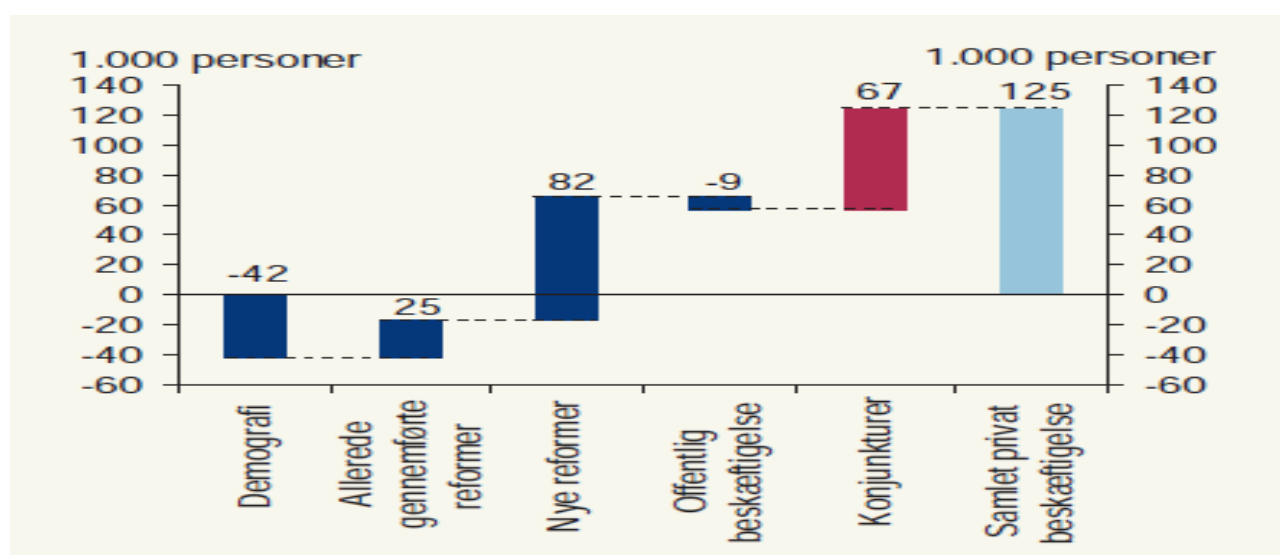
31) Kilde: Reformpakken 2020, s. 14.

32) Jf. oven anførte værk, s. 55.

Dette forudsættes i ”Reformpakken 2020” at blive omsat i en tilsvarende forøgelse af beskæftigelsen med i alt 135.000 personer frem til 2020.³³ Heraf skal som angivet hovedparten komme fra forøgelse af den private beskæftigelse med i alt 125.000.

Af stigningen i beskæftigelsen antages selve reformerne at skabe de godt 60.000 flere beskæftigede, mens ”normalisering af konjunkturerne” antages at bidrag med godt 75.000 beskæftigede.³⁴

Figur: Forøgelse af privat beskæftigelse.³⁵

33) O.a.v, s. 56.

34) Ibid.

35) Jf. Reformpakken , s. 32.

KAPITEL 4: DANMARK PÅ VEJ I EN ØKONOMISK AFGRUNDT?

4.1. Hvorfor langsigtede fremskrivninger og planer?

Som anført tegner den økonomiske udvikling dystert, idet finanskrisen synes på vej ud i et nyt dyk. Men nok så meget er der en kæmpeusikkerhed omkring, hvilken kurs den internationale økonomi vil tage de nærmeste år: Vil økonomien efter nogle år igen komme til hæfterne eller bliver der mere sandsynligt tale om årevis med lavkonjunktur eller er der endog risiko for en egentlig depression?

I forhold hertil lider sådanne langsigtede planer som ”Reformpakken 2020” af en den meget store svaghed, at der på grund af den lange tidshorisont grundlæggende er tale om en abstraktion fra de konkrete økonomiske realiteter og problemer.

For en lille, åben økonomi som Danmarks har karakteren af internationale økonomiske udvikling selvsagt afgørende betydning for, hvilken tilstand dansk økonomi vil befinde sig i så mange år frem til 2020.

Dermed er det dybest set usagligt, når Regeringen eller – som tidligere - Det Økonomiske Råd³⁶ baserer sig på fremskrivninger af dagens økonomi helt til 2020, fordi vi slet og ret ikke har nogen sikker viden om, hvordan situationen vil være i 2020. Hvem forudså fx i år 2000 finanskrisen i år 2008?

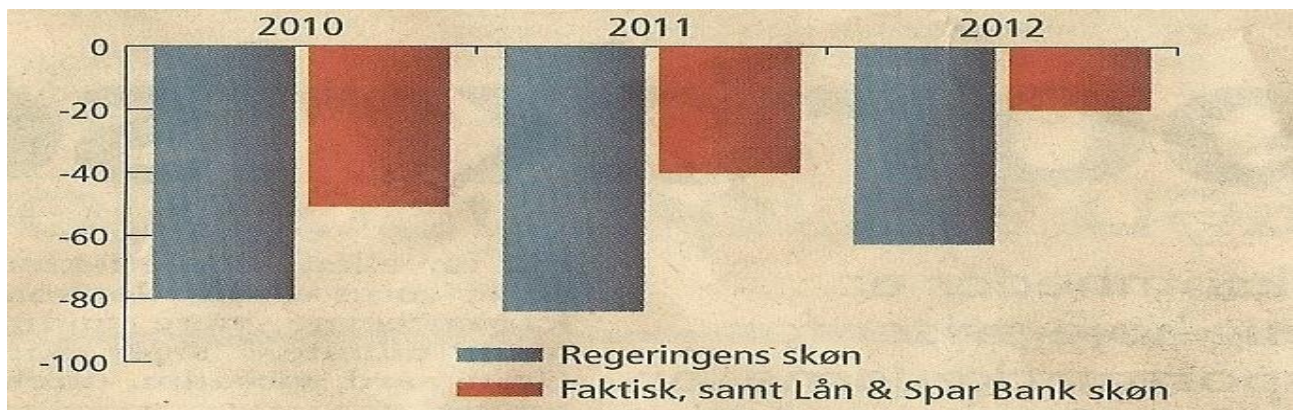
Faktisk er økonomiske modelberegninger blot nogle få år frem særdeles usikre. Et ganske aktuelt og ganske sigende eksempel på dette var regeringens bebudelse af forud for ”Genopretningspakken” i 2010, at Danmark ville få et meget stort underskud på statsbudgettet i 2020 og ville overskride EU – reglerne for underskuddets størrelse..

Først viste det af regeringen oprindeligt bebudede statsunderskud på 95 mia. kr. i 2010 sig at skyde voldsomt over målet og ”kun” blive omkring det halve. Herved er Danmark tæt på alligevel ikke at have overskredet de EU krav, som var en central begrundelse for Genopretningsplanens nulvækst og besparelser.

Og også i 2011 og 2012 år er det ganske omdiskuteret, hvorvidt der bliver de af finansministeren forventede store underskud

36) I Dansk Økonomi Forår 2010.

Figur: Af regeringen angivne underskud og faktiske/nu forventede underskud.³⁷

Men når der er så ganske stor usikkerhed om den økonomiske fremtid og dermed om holdbarheden af økonomiske modelberegninger med blot kort sigt, er der det selvsagt så meget desto mere usikkerhed helt frem til 2020.

Men omvendt giver det videnskæssige tomrum også muligheden for – hvis man vil – så at lægge egne ideologiske funderede ideer og ideologiske prioriteter ind.³⁸

Det er nok ikke mindst heri baggrunden skal søges for, at hovedmetoden både for Velfærdskommissionen, Arbejdsmarkedskommissionen, for Det Økonomiske Råd og for regeringen i flere omgange har været at bruge langsigtede fremskrivninger til at fremmane billeder af økonomisk afgrund som baggrund for krav om mærkbare velfærdsforringelser.

Det metodisk centrale herved var, at Velfærdskommissionen, Arbejdsmarkedskommissionen og Det Økonomiske Råd og nu senest regeringen så at sige har taget fremtiden som gidsel³⁹ og brugte et skræmmebillede af fremtiden til at skræmme den danske nutidsbefolkning til at rette ind og acceptere voldsomme forringelser af tilbagetrækningsordningerne og velfærden her og nu.

37) Klok, Jacob og Thomas Bernt Henriksen: Økonomet anklager VK for overdrevet sortsyn. Børsen 06.04.2011.

38) Jf. Thøis Madsen, Poul: Økonomiske sandheder eller bare sjusket journalistik.

39) Jf. Nielsen, Peter: Velfærd for fremtiden. Økonomi og samfund 2007.

4.2. Langsigtede skrækscenarier som økonomisk – politisk metode.⁴⁰

Det er ikke den eneste svaghed ved regeringens og Det Økonomiske Råds forudsigelser af et stort statsunderskud i 2020. Ethvert økonomisk beregningsresultat afhænger selvsagt af forudsætningerne og regnemetoderne. Og den helt centrale forudsigelse af et stort underskud på de offentlige finanser i en meget lang årrække fremover er foretaget med udgangspunkt i en række antagelser, der slet og ret synes valgt til at frembringe et katastrofescenario.

Det er en metode, som vi har set brugt tidligere af de VK - regeringen nedsatte kommissioner såvel som af Det Økonomiske Råd og regeringen/finansministeriet. Man har valgt beregningsforudsætninger og metoder, som har været urealistisk ugunstige for de offentlige finanser. I stedet for at være begrundede i økonomiske overvejelser og realiteter har regnemetoder og tilgrundliggende antagelser i beregninger i stor udstrækning været ideologisk – politisk funderede.

Fælles for både Velfærdskommissionen, Arbejdsmarkedskommissionen og Det Økonomiske Råd har været, at de langt hen ad vejen har fungeret som murbrækkere for regeringens nyliberalistiske politik og reformer ved at levere økonomiske skrækscenarier beregnet på at skræmme befolkningen med, at alternativet til besparelser og nyliberalistiske reform var – og igen er – økonomisk katastrofe.

Og for at få de ønskede dommedagsprognoser har man i stor udstrækning valgt beregningsforudsætninger og metoder designet til at give det ønskede resultat.⁴¹

Også ved ”Reformpakken 2020” kan der peges på en række antagelser, som synes nøje valgt til at frembringe et katastrofescenario:

For det første: Ved at forudsætte at skattestoppet fortsætter, drænes statskassen for mange milliarder frem til 2020.

For det andet: Ved at antage historisk lav produktivitet i 10 år mere, bliver der også et tilsvarende lavt råderum til den offentlige sektor.

For det tredje: Ved endelig at prioritere vækst i det private forbrug, bliver der naturligvis modsat mindre råd til offentligt forbrug.⁴²

40) Dette afsnit trækker blandt andet på Lund, Henrik Herløv: Arbejdsmarkedskommissionen – samme recept og samme fejl som Velfærdskommissionen. Feb. 2008. www.henrikherloevlund.dk/artikler/2kommissioner.doc

41) En uddybning kan findes i Lund, Henrik Herløv: Regeringens forventede 2020 plan.

4.3. Som man regner, sådan bliver resultatet.

Betydningen af disse antagelser er belyst af Det Økonomiske Råd i ”Dansk Økonomi Forår 2010”.

Antages *for det første* skattestoppet at blive ophævet fra 2012, vil det forbedre de offentlige financers holdbarhed med 1,2 pct. af BNP svarende til 21 mia. kr.⁴³

Det er *for det andet* også ganske afgørende, at tage udgangspunkt i en antagelse om, at problemet med den under VK lave produktivitetstilvækst fortsætter varigt, om end i mildere form. Det er ganske vigtigt, for når økonomi og velstand således kun vokser langsomt, bliver der selvsagt også et meget lille råderum til det offentlige forbrug, som med flere ældre må antages at vokse i de kommende år.

Og når man *for det tredje* vælger at tage udgangspunkt i en antagelse om, at vækst i det private forbrug skal prioriteres under en forudsætning om at den økonomiske vækst er svag, bliver der naturligvis endnu mindre råd til offentligt forbrug, når det private forbrug modsat skal vedblive at vokse stærkt.

Kombinationen af demografisk bestemt udgiftsvækst i de offentlige udgifter samtidig med forholdsvis lav økonomisk vækst, stærkt voksende privat forbrug og udhuling af de offentliges indtægter SKAL føre til kæmpe og oven i købet voksende underskud på de offentlige finanser.

Som man råber i skoven, får man svar: Når man går ud fra så ugunstige betingelser, skal regnestykket naturligvis ende med kæmpe offentligt underskud.

42) For en længere uddybning heraf se oven anførte værk.

43) Jf. Det Økonomiske Råd: Dansk Økonomi Forår 2010.

KAPITEL 5: SVAGHEDER I ”REFORMPAKKEN 2020”

5.1. Planens generelle styrker og svagheder.

”Styrken” i planen = dens kerne er i dens ”egen logik” de håndfaste og kontante BESPARELSER (og indtægtsforøgelser), fordi den direkte provenueffekt heraf er forholdsvis sikker og målbar.

Dette er af VK gang på gang fremhævet i forhold til oppositionens plan og det er også det, som der i planens titel refereres til, når der tales om ”kontant sikring af økonomien og velfærden”.

Men kritisk vurderet har planen også en række generelle svage sider:

1. Beskæftigelseseffekten:

Besparelserne bidrager også til planens svagheder. Den tilsigtede forbedring af beskæftigelsen med 135.000 personer modvirkes af selvsamme besparelserne besparelser, idet det offentlige forbrug herigennem reduceres og herigennem den indenlandske efterspørgsel og beskæftigelse.

Hermed modarbejder besparelserne også den tilsigtede forbedring af de offentlige finanser.

2. Fordelingsvirkningerne:

Den samlede fordelingsvirkning af ”Reformpakken 2020” vil være skæv og vende den tunge ende nedad, hvorved uligheden forøges. Dette skyldes

- Skattereformens ulige fordeling af skattelettelser, som navnlig er kommet de velstillede til gode
- ”Genopretningsaftalens” besparelser rammer især de økonomisk dårligere stillede blandt modtagere af overførselsindkomster
- Nulvækstens forringelser af velfærdsservice rammer især de svage, herunder navnlig de kommunale besparelser på socialområdet og på specialundervisning
- ”2020 planens” fortsatte skattestop kommer især de velstillede til gode, idet ejendomsværdiskattestoppet betyder forholdsmæssigt størst skattereduktion for dyre og større ejerboliger i hovedstadsområdet, der besiddes af personer med højere indkomster

3. VELFÆRD:

”Reformpakken 2020” vil medføre en voldsom forringelse af velfærden. Den skyldes, at nulvæksten fra 2011 til 2013 forlænges med ”smalvækst” fra 2014 til 2020.

Det skyldes - som tidligere anført - at det stigende antal ældre + stigende behov kræver en årlig realvækst på $1,2 - 1,7 \% = 3 \text{ til } 5 \text{ mia. kr.}$

Når dette ikke tilføres til 2013 eller kun delvist tilføres til 2020, må der spares tilsvarende i velfærden

Fra 2014 betyder dette årlige besparelser på 2 til $2\frac{1}{2}$ mia. kr. fortrinsvis på velfærden i kommunerne og da regeringen vil reserve den afsatte vækstramme til uddannelses samt navnlig sundhedsområdet, betyder det at det vil være ældre og daginstitutionsområderne, som her kommer til at holde for.

De vil blive udsat for besparelser, der er større end de gennemsnitlige 0,8 % årligt.

4. VÆKST:

VK s plan giver kun en meget beskeden forøgelse af væksten på $\frac{1}{2} \%$ af BNP og en samlet vækst på 1,7 % af BNP, hvilket mildt sagt ikke er imponerende.

Denne vækststigning er tilmed i sig selv ganske usikker, fordi den bygger på en angivelig ”reformeffekt” af det øgede arbejdsudbud uden nærmere dokumentation.

Og det skal bemærkes, at en samlet vækst af en sådan størrelse næppe vil være tilstrækkelig til at reducere ledigheden i større omfang, da fald i arbejdsløsheden normalt forudsætter omkring 2 % vækst pga. løbende produktivitetsstigninger.

5.2. Hovedproblemet – beskæftigelsesproblematikken.⁴⁴

Hovedproblemet i planen er imidlertid beskæftigelseseffekten. Som anført bygger planen med hensyn til forbedring af de offentlige finanser i høj grad på en forbedring af beskæftigelsen, der som angivet skal øges med 135.000 personer frem til 2020.

Det afgørende er imidlertid her, at ”Reformpakken 2020” ikke i sig selv øger beskæftigelsen, men kun arbejdsudbuddet med de angivne 135.000 personer.

Figur: Forøgelse af arbejdsudbuddet gennem de i ”Reformpakken 2020” indeholdte reformer.⁴⁵

Hovedvirkemidlerne er anført tilbagetrækningsreformen og dagpengereformen. Regeringens plan baserer sig her på den antagelse, at det herfra øgede arbejdsudbud frem til 2020 vil øge beskæftigelsen. Ifølge regeringens tilbagetrækningsudspil skulle der være en sådan klar sammenhæng mellem øget arbejdsudbud og øget beskæftigelse.

Regeringen baserer sig her på en neoliberalistisk udbudsøkonomisk tankegang, som imidlertid er stærkt omdiskuteret og ideologisk farvet.⁴⁶

Fra økonomisk hold kan man imidlertid ikke genkende en sådan sikker sammenhæng. Det er en ganske udbredt opfattelse blandt økonomer, at strukturreformer, der øger arbejdsudbuddet, også skaber muligheden for et større nationalprodukt på sigt. Men det er langt fra det samme som, at der

44) Jf. Etwil, Preben; Bent Greve, Flemming Ibsen, Jesper Jespersen, Henrik Herløv Lund og Per Kongshøj Madsen: De røde tal i den blå plan. Kronik i Berlingske.

45) Kilde: Egen tilvirkning.

46) Jf. Lund, Henrik Herløv Og Poul Thøis Madsen: Fra ideologi til videnskab – om højredrejning i dansk økonomisk tænkning. Kronik i Berlingske Tidende.

i konkrete historiske perioder vil være en entydig sammenhæng mellem øget arbejdsudbud og øget beskæftigelse.

Der er hermed heller ingen garanti for, at et øget arbejdsudbud gennem fremskyndet afvikling af efterlønnen fra 2014 lige netop frem til 2020 vil resultere i en øget beskæftigelse i det af regeringen forudsatte omfang.

For at øget arbejdsudbud skal kunne omsættes i øget beskæftigelse forudsætter det, at efterspørgslen på arbejdsmarkedet stiger parallelt med arbejdsudbuddet. Men der er ingen automatik, som sikrer et sådant samspil. For eksempel voksede arbejdsudbuddet fra 1973 til 1993 med omkring 320.000 personer. Men beskæftigelsen steg kun med 6.000 personer. Til gengæld voksede arbejdsløsheden med omkring 314.000 personer som en kras illustration af pointen om, at der ikke er en simpel sammenhæng fra øget arbejdsudbud til flere jobs.

Økonomer har så henvist til, at et øget arbejdsudbud via markedsmekanismen gennem løntilpasning kan omsættes i øget beskæftigelse. Men om en sådan løntilpasning kan ske i vore dages gennemregulerede arbejdsmarked må vel også siges at være usikkert, og vil i hvert tilfælde være en ganske langsigtet proces, hvor der ikke er nogen sikkerhed for, at det vil være indtruffet i 2020.

Regeringen har endvidere henvist til stigende efterspørgsel efter arbejdskraft fra et kommende opsving. Men selvom det går langsomt fremad med dansk økonomi, er et dansk opsving grundlæggende afhængig af de udenlandske konjunkturer, navnlig i EU og USA. Og her ser udsigterne desværre mindre lyse ud, gældsproblemerne i både EU og USA og de stramninger i den økonomiske politik, som de har og vil føre til, taget i betragtning.

En anden af regeringen fremført kilde til øget efterspørgsel efter arbejdskraft er den demografiske udvikling, hvor arbejdsstyrken skrumper de kommende år. Vil denne afgang fra arbejdsmarkedet pga. pensionering give beskæftigelse til nogle af de 135.000?

Det er rigtigt, at der frem til 2020 vil være en afgang fra arbejdsmarkedet pga. pensionering. Finansministeriet vurderer, at denne afgang fra 2010 til 2020 vil udgøre i alt 66.000 personer, jf. nedenstående tabel. Men heroverfor regner VK som følge af hidtil gennemførte reformer (skatteaftaler, Genopretningsaftale, "Velfærdsaftale") og nye reformer (efterløn, førtidspension og SU) at arbejdsudbuddet vil stige med netto 126.000 personer. Netto forøges arbejdsudbuddet – udover den demografiske afgang - således med $126.000 - 66.000 = 61.000$, også jf. nedenstående tabel.

Tabel: Bidrag til ændring i arbejdsudbud og beskæftigelse 2010-2020. ⁴⁷

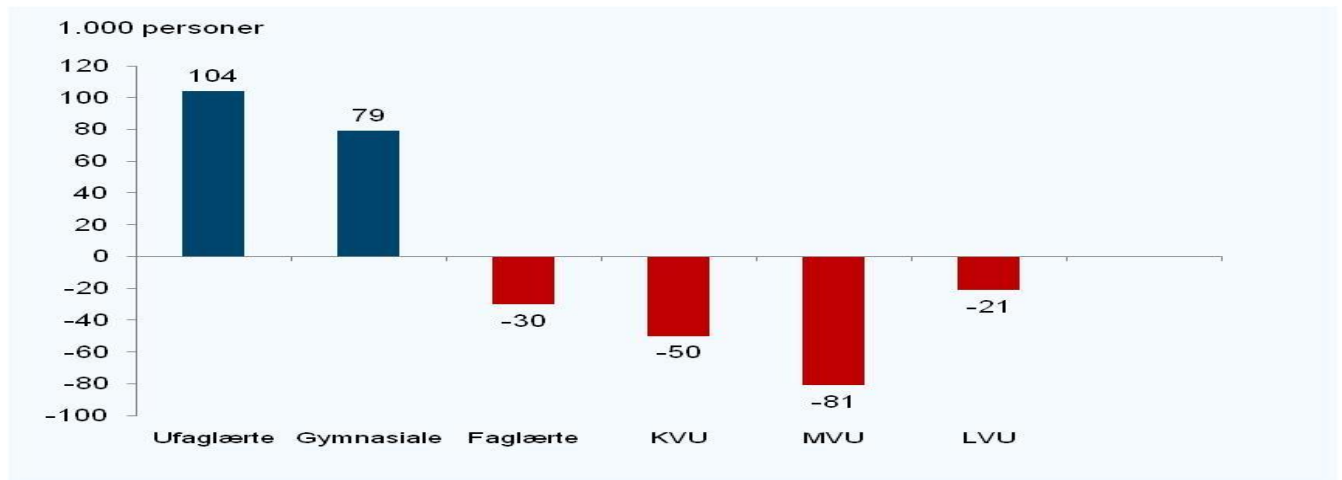
	Virkning i hoveder	Arbejdstids-virkninger	I alt
1.000 personer (inkl. bidrag fra ændret arbejdstid)			
Demografisk bidrag (alder, køn, herkomst)	-42	-24	-66
Skønnet bidrag fra gennemførte reformer ¹⁾	23	20	43
Bidrag fra forslag til reformer af efterløn, førtidspension og SU ²⁾	82	7	89
Øvrige forhold under ét ³⁾	2	-8	-6
Arbejdsudbud	65	-4	61
Konjunkturbidrag	67	8	75
Faktisk beskæftigelsesændring	132	3	136

Regeringen regner her for det første med, at dette øgede arbejdsudbud på 61.000 – udover demografisk afgang – kommer i beskæftigelse. Men herudover regner regeringen med en øget beskæftigelse på + yderligere 75.000 fra ”konjunkturerne” dvs. fra økonomiske fremgang.

Den samlede beskæftigelsesforbedring på 135.000 er altså udover de 66.000, som VK frem til 2020 regner med indplaceres i lediges stillinger. Afgangen fra arbejdsmarkedet pga. pensionering skaber altså IKKE jobs til de 135.000. De 135.000 flere jobs skal altså som anført komme enten fra regeringens beskæftigelsesinitiativer, som imidlertid kun vil skabe op til 20.000 jobs. Eller de skal komme fra økonomisk vækst. Men det der med VK's økonomiske politik, stilstanden i den indenlandske danske økonomi og afmatningen i de internationale konjunkturer pga. finans – og gældskrise som beskrevet heller ikke udsigt til.

Hertil kommer det yderligere problem for Blå plan, at det øgede udbud fra efterlønsindgrebet i vid udstrækning består af ældre ufaglærte, idet det hidtil jo fortrinsvis er korttidsuddannede, som har benyttet sig af efterlønsordningen. Det kolliderer imidlertid med, at det under krisen netop i høj grad er ufaglærte arbejdspladser, som er forsvundet. Meget tyder på, at de hverken nu eller senere kommer tilbage, fordi arbejdsmarkedet er under forandring med stigende efterspørgsel efter arbejdskraft med uddannelse, mens behovet for ufaglært arbejdskraft bliver mindre.

47) Finansministeriet: Reformpakken 2020 – baggrundsrapport, s. 55. April 2011.

Figur: Behov for arbejdskraft 2020. ⁴⁸

Skal efterløunnerne i beskæftigelse, kræver det således ikke blot jobs, men også en omfattende opkvalificeringsindsats. Ligesom jobbene, så kommer mere videre – og efteruddannelse imidlertid ikke af sig selv, men kræver en politisk indsats, der bør være bygget i den langtidsøkonomiske planlægning. Men her mangler Blå plan både midler og initiativer på dette område, hvilket yderligere svækker udsigten til, at man ved fremskyndet afvikling af efterlønnen vil kunne få de mange forudsatte i beskæftigelse.

Regeringen har ganske vist søsat vækstinitiativer: En bolig - og servicepakke, nedsættelse af selskabsskatten og man siges også at ville ophæve udskydelsen af topskatteletter mm. Men ingen af disse tiltag vil have stor beskæftigelseseffekt. Samlet højst 20.000 arbejdspladser.

5.3. Finansieringen holder ikke.

At det øgede arbejdsudbud i sig selv skulle skabe øget beskæftigelse er der således ingen belæg for. Og at konjunkturerne med det nye dyk i finanskrisen skulle indebærer sådan øget efterspørgsel efter arbejdskraft den næste mange år er stærkt usandsynligt med udsigt til lavvækst så langt som øget rækker.

Ud af den påkrævede forøgelse af beskæftigelsen på 135.000 kan som anført således kun forventes at komme omkring 20.000 gennem regeringens egne ”vækstinitiativer”. Dvs. der er en manko i den tilsigtede merbeskæftigelse på 135.000 minus 20.000 personer = 115.000 personer.

Hvilket igen svarer til en manglende forbedring af de offentlige finanser med op mod 30 mia. kr.

48) Kilde: AE – rådet.

Tilbageføringsreformen, reform af førtidspension og fleksjob samt SU – reform skal alene bidrage med op til 90.000 i øget beskæftigelse = omkring 23 mia. kr.

Hertil kommer andre ganske store potentielle omkostninger ved reformen. For i forbindelse med den strammere adgang til efterlønnen åbnes jo op for, at nedslidte i stedet kan søge ”seniorførtidspension”. Regeringen regner her med en begrænset udnyttelse af denne nye ordning, men erfaringerne fra fx fleksjobordningen viser jo, at nye ordninger kan få uventet stor tilgang.

En ligeledes i dag ubekendt omkostning ved tilbageføringsreformen er, at den åbner op for skattefri udbetaling af efterlønsbidrag indbetalt fra 1999 og frem til 15. maj 2011. Fører forringelserne i efterlønsreformen til massiv udnyttelse af denne mulighed, vil det også forringe de offentlige budgetter.

Disse meromkostninger kan andrage 5 – 10 mia..kr.

Således kan der i kraft af manglende beskæftigelsesforbedring være et hul i finansieringen af ”Reformpakken 2020” på 30 + 10 mia. kr dvs. i alt op til 40 mia. kr.

Figur: Kilde til manglende finansiering af ”Blå Plan”. ⁴⁹

Kilder til manglende indtægter:	Mia. kr
Manglende beskæftigelse:	- 30
Merudgift til udbetaling af efterlønsbidrag og seniorførtidspension	- 5 til 10
I ALT	- 30 til 40

49) Kilde: Egen vurdering.

KAPITEL 6: SAMMENFATNING OG KONKLUSION VEDR. "REFORMPAKKEN 2020".

Intro: Ingen sikring af økonomien og velfærden.

VK hævder om "Reformpakken 2020", at der er tale om "kontant sikring af velfærden" gennem at skabe et fast og solidt økonomisk fundament for udviklingen frem til 2020.

Men "Reformpakken 2020" sikrer netop ikke økonomien overfor finanskrisens nye dyk. Og hermed imødegår den heller ikke de økonomiske udfordringer om at sikre vækst, velfærd og velstand, reduktion i statsunderskud og øget klimaindsats.

Tværtimod – "Reformpakken 2020" risikerer den at ende med et meget stort underskud på 30 – 40 mia. kr. Målet om at forbedre de offentlige finanser med 47 mia. kr forudsætter 135.000 flere i beskæftigelse, men det er der ingen udsigt til, fordi den økonomiske udvikling tværtimod vil øge arbejdsløsheden og fordi pakken selv uanset efterfølgende skattelettelser ikke giver nogen mærkbar jobskabelse.

6.1. Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.

Som anført er finanskrisen langt fra overstået. Den økonomiske rystelse i den vestlige verden har været så dyb, at krisen i stedet flytter rundt. Hvor bankerne i dag i nogen grad synes restitueret og et samfundsøkonomisk opsving så småt har været på vej, er det nu den offentlige økonomi, som er hårdt ramt.

Hvilket mange steder i den vestlige verden har medført kraftige besparelser for at nedbringe de hermed følgende store statsunderskud. Men som udviklingen i Danmark, EU og USA i 2011 viser, så slår de offentlige besparelser nu tilbage på samfundsøkonomien og det finansielle system og truer med et nyt dyk og med lavvækst så langt øjet rækker.

Der er grunde hertil. Internationalt for det første, fordi der er tale om en kombination af finans – og boligkrise og boligkriser er erfaringsmæssigt langvarige og først overstået efter mellem 4 og 7 år. Hertil kommer, at der har været tale om betydelige tab for finansielle institutioner og virksomheder, som det vil tage lang tid at komme over og som langt fra er overstået.

For det andet, fordi de konkrete udsigter i de vigtigste økonomiske centre på globalt plan tegner negativt. I USA er væksten nu på vej til at aftage igen i forbindelse med den usikkerhed, som gældskrisen har skabt om landets økonomiske fremtid. Hertil kommer, at de vedtagne amerikanske besparelser yderligere vil trække efterspørgslen og dermed væksten ned og øge arbejdsløsheden. I og med, at USA er verdensøkonomiens lokomotiv vil det igen reducere væksten i verdenshandelen.

Også i EU tegner det i de kommende år til lavvækst pga. den sydeuropæiske gældskrise, den usikkerhed det skaber om den økonomiske udvikling samt pga. de besparelser, som EU kommissionen og borgerlige regeringer har gennemtvunget ikke bare i Sydeuropa, men i hele EU. Også i Japan tegner udviklingen til lavvækst, hvilket har præget japansk økonomien gennem en længere periode og selvsagt ikke er blevet bedre af tsunamien. Endelig synes også væksten i de såkaldte nye vækstøkonomier eller "BRICS" – lande (Brasilien, Indien, Kina og Sydafrika) at være ved at bremse op pga. stigende indenlandsk inflation og pga. opbremsningen i den vestlige økonomi

For Danmarks vedkommende er det klart, at en generel afmatning af de internationale konjunkturer og en lang periode med lavvækst i navnlig i Vestens økonomi vil få mærkbare konsekvenser og dermed i den samlede økonomi. Eksporten vil dykke – og dykket er allerede i gang. I den indenlandske økonomi er danske husholdninger højt gældsatte og pga. boligkrisen i gang med at spare op. Det betyder fortsat høj opsparingskvote og modsat lav vækstrate i forbrug og investeringer og dermed fortsat lav vækst og høj ledighed i den private sektor.⁵⁰

Endvidere er for det tredje tabene i de finansielle virksomheder i forbindelse med urentable /byggeprojekter næppe overstået. Oveni disse forhold som i den finansielle sektor og den private sektor trækker mod lavere vækst og højere ledighed kommer den negative effekt af VK – regeringens besparelser i det offentlige forbrug, som yderligere bidrager til at reducere den indenlandske efterspørgsel og dermed bidrager til at fastholde de mindre og mellemstore danske virksomheder i lavvækst.

På baggrund af den skærpede internationale krise og udsigten til år med lavvækst i den globale økonomi er der således også udsigt til fortsat og forstærket lavvækst i dansk økonomi. Dette vil igen koste øget arbejdsløshed og arbejdspladser – op til 40.000 flere ledige kan blive resultatet af lavere vækst på de danske eksportmarkeder. **Der er således for det første være en central økonomisk udfordring i at reducere arbejdsløsheden og øge beskæftigelsen.**

Øget arbejdsløshed og skærpet krise belaste de offentlige finanser og for at forebygge, at gældsætningen tager overhånd og indskrænker det økonomiske **råderum vil det for det andet være et vigtigt mål på længere sigt at reducere statsunderskuddet.**

Det i denne forbindelse væsentlige er, at der er en vekselvirkning mellem øget vækst og beskæftigelse og så reduktion af statsunderskuddet, idet øget beskæftigelse er delvist selvfinansierende på grund af lavere udgifter til dagpenge og øgede skatteindtægter. Hvorimod

50) Jf. Østrup, Finn: Finanskrisen er ikke slut endnu. 3/6-2011

reduktion af statsunderskud via besparelser øger arbejdsløsheden og igennem øgede dagpengeudgifter og vigende skatteindtægter i sig selv modvirker reduktionen i statsunderskuddet.

Endelig vil det for det tredje være et centralt mål at øge den økonomiske vækst. Det er det af hensyn til at fremme beskæftigelsen, idet der normalt pga. produktivitetsstigninger skal være tale om en vækst på over 1½ - 2 % for at beskæftigelsen kan vokse og fordi der skal være en øget velstand til at finansiere jobskabelse.

At øge væksten vil også være centralt for at kunne opretholde og øge velfærd og velstand og tøjle statsunderskud og gæld, idet det kræver et økonomisk råderum at realisere disse mål samtidig

Men væksten skal ikke øges for vækstens egen skyld. **Det vil for det fjerde være et centralt mål at øge grøn vækst**, dvs. at en stigende del af væksten anvendes til investeringer i bæredygtigt miljø og reduceret klimabelastning.

6.2. "Reformpakken 2020" løser ikke krisen og de økonomiske udfordringer.

De overordnede mål for reformpakken er at forbedre offentlige finanser med 47 mia. kr. i 2020. Det sker først og fremmest gennem Genopretningspakkens besparelser og øgede indtægter på 24 mia. samt gennem at forbedre beskæftigelsen med 135.000 personer, navnlig i den private sektor.

"Reformpakken 2020" ligger i forlængelse af Skattereformen i 2009 samt "Genopretningsaftalen" fra 2020.

Herudover indgår "Tilbageføringsaftalen" fra 2011 samt reformer af bl.a. "Førtidspension og fleksjob" i pakken.

Disse budgetforbedringer skal ifølge regeringen opnås med en tretrins raket:

- 4) Genopretningsaftalen skal levere samlet 24 mia. kr. i besparelser og øgede skatteindtægter
- 5) Tilbageføringsaftalen angives at bidrage med 18 mia. kr.
- 6) Og endelig skal "Reform af førtidspension og fleksjob" samt øvrige initiativer bidrage med hver 2½ mia. kr, i alt 5 mia. kr.

Dette er dog ikke et fuldstændigt billede af de samlede besparelser i de offentlige udgifter ifølge "Reformpakken 2020". For herudover skal realvæksten i de offentlige udgifter nemlig dæmpes fra de hidtidige 1,7 % årligt til 0,75 % i 2014 og 2015 og 0,9 % 2016 – 2020.

Hermed er besparelsen i de offentlige udgifter ikke blot de angivne 47 mia. kr. årligt i 2020, men 69 mia. kr.

”Styrken” i planen = dens kerne er i dens ”egen logik” de håndfaste og kontante BESPARELSER (og indtægtsforøgelser), fordi den direkte provenueffekt heraf er forholdsvis sikker og målbar.

Dette er af VK gang på gang fremhævet i forhold til oppositionens plan og det er også det, som der i planens titel refereres til, når der tales om ”kontant sikring af økonomien og velfærden”.

Men heroverfor har planen en række generelle svage sider:

1. Beskæftigelseseffekten:

Planens svaghed er først og fremmest beskæftigelsen. Planen har intet modtræk til den skærpede krise og den stigende arbejdsløshed som følge af finanskrisens nye dyk.

Tværtimod bidrager også besparelserne til at øge ledigheden. Den tilsigtede forbedring af beskæftigelsen med 135.000 personer modvirkes af selvsamme besparelser, idet det offentlige forbrug herigennem reduceres og herigennem den indenlandske efterspørgsel og beskæftigelse.

2. Fordelingsvirkningerne:

Den samlede fordelingsvirkning af ”Reformpakken 2020” vil være skæv og vende den tunge ende nedad, hvorved uligheden forøges. Dette skyldes

- Skattereformens ulige fordeling af skattelettelser, som navnlig er kommet de velstillede til gode
- ”Genopretningsaftalens” besparelser rammer især de økonomisk dårligere stillede blandt modtagere af overførselsindkomster
- Nulvækstens forringelser af velfærdsservice rammer især de svage, herunder navnlig de kommunale besparelser på socialområdet og på specialundervisning
- ”2020 planens” fortsatte skattestop kommer især de velstillede til gode, idet ejendomsværdiskattestoppet betyder forholdsmæssigt størst skattereduktion for dyre og større ejerboliger i hovedstadsområdet, der besiddes af personer med højere indkomster

3. Velfærd

”Reformpakken 2020” vil medføre en voldsom forringelse af velfærden. Den skyldes, at nulvæksten fra 2011 til 2013 forlænges med ”smalvækst” fra 2014 til 2020.

Det skyldes - som tidligere anført - at det stigende antal ældre + stigende behov kræver en årlig realvækst på 1,2 – 1,7 % = 3 til 5 mia. kr.

Når dette ikke tilføres til 2013 eller kun delvist tilføres til 2020, må der spares tilsvarende i velfærden

Fra 2014 betyder dette årlige besparelser på 2 til 2½ mia. kr. fortrinsvis på velfærden i kommunerne og da regeringen vil reserve den afsatte vækstramme til uddannelses samt navnlig sundhedsområdet, betyder det at det vil være ældre og daginstitutionsområderne, som her kommer til at holde for.

De vil blive udsat for besparelser, der er større end de gennemsnitlige 0,8 % årligt.

4. Vækst:

VK's plan giver efter egen angivelse kun en meget beskeden forøgelse af væksten på ½ % af BNP og en samlet vækst på 1,7 % af BNP, hvilket mildt sagt ikke er imponerende.

Denne vækststigning er tilmed i sig selv ganske usikker og tvivlsom, fordi den bygger på en angivelig "reformeffekt" af det øgede arbejdsudbud uden nærmere dokumentation.

Og det skal bemærkes, at en samlet vækst af en sådan størrelse næppe vil være tilstrækkelig til at reducere ledigheden i større omfang, da fald i arbejdsløsheden normalt forudsætter omkring 2 % vækst pga. løbende produktivitetsstigninger.

6.3. Manglende beskæftigelsesforbedring medfører stort underskud.

Hovedproblemet i planen er imidlertid beskæftigelseseffekten. Som anført bygger planen med hensyn til forbedring af de offentlige finanser i høj grad på en forbedring af beskæftigelsen, der som angivet skal øges med 135.000 personer frem til 2020.

Det afgørende er imidlertid her, at "Reformpakken 2020" ikke i sig selv øger beskæftigelsen, men kun arbejdsudbuddet med de angivne 135.000 personer. For at øget arbejdsudbud skal kunne omsættes i øget beskæftigelse forudsætter det, at efterspørgslen på arbejdsmarkedet stiger parallelt med arbejdsudbuddet. Men der er ingen automatik, som sikrer et sådant samspil.

At det øgede arbejdsudbud i sig selv skulle skabe øget beskæftigelse er der ingen belæg for. Og at konjunkturerne med det nye dyk i finanskrisen skulle indebære sådan øget efterspørgsel efter arbejdskraft den næste mange år er stærkt usandsynligt med udsigt til lavvækst så langt som øget rækker.

Og som beskrevet vil heller ikke afgang fra arbejdsmarkedet pga. pensionering give beskæftigelse til nogle af de 135.000. Det er rigtigt, at der frem til 2020 vil være en afgang fra arbejdsmarkedet pga. pensionering. Finansministeriet vurderer, at denne afgang fra 2010 til 2020 vil udgøre i alt 66.000 personer. Men heroverfor regner VK som følge af hidtil gennemføre reformer (skatteaftaler, Genopretningsaftale, "Velfærdsaftale") og nye reformer (efterløn, førtidspension og

SU) at arbejdsudbuddet vil stige med netto 126.000 personer. Netto forøges arbejdsudbuddet – udover den demografiske afgang - således med $126.000 - 66.000 = 61.000$. Regeringen regner her for det første med, at dette øgede arbejdsudbud på 61.000 – udover demografisk afgang – kommer i beskæftigelse. Men herudover regner regeringen med en øget beskæftigelse på + yderligere 75.000 fra ”konjunkturerne” dvs. fra økonomiske fremgang.

Den samlede beskæftigelsesforbedring på 135.000 er altså udover de 66.000, som VK frem til 2020 regner med indplacere i lediges stillinger. Afgangen fra arbejdsmarkedet pga. pensionering skaber altså IKKE jobs til de 135.000. De 135.000 flere jobs skal altså som anført komme enten fra regeringens beskæftigelsesinitiativer, som imidlertid kun vil skabe op til 20.000 jobs. Eller de skal komme fra økonomisk vækst. Men det der med VK's økonomiske politik, stilstanden i den indenlandske danske økonomi og afmatningen i de internationale konjunkturer pga. finans – og gældskrise som beskrevet heller ikke udsigt til.

Når der af den påkrævede forøgelse af beskæftigelsen på 135.000 som beskrevet altså kun forventes at komme omkring 20.000 gennem regeringens egne stærkt begrænsede ”vækstinitiativer” og næppe kan forventes beskæftigelsesfremgang fra økonomien selv er der m.a.o. en manko i den tilsigtede merbeskæftigelse på 135.000 minus 20.000 personer = 115.000 personer.

Hvilket igen svarer til en manglende forbedring af de offentlige finanser med op mod 30 mia. kr.

Tilbageføringsreformen, reform af førtidspension og fleksjob samt SU – reform skal alene bidrage med op til 90.000 i øget beskæftigelse = omkring 23 mia. kr.

Hertil kommer andre ganske store potentielle omkostninger ved reformen. For i forbindelse med den strammere adgang til efterlønnen åbnes jo op for, at nedslidte i stedet kan søge ”seniorførtidspension”. Regeringen regner her med en begrænset udnyttelse af denne nye ordning, men erfaringerne fra fx fleksjobordningen viser jo, at nye ordninger kan få uventet stor tilgang.

En ligeledes i dag ubekendt omkostning ved tilbageføringsreformen er, at den åbner op for skattefri udbetaling af efterlønsbidrag indbetalt fra 1999 og frem til 15. maj 2011. Fører forringelserne i efterlønsreformen til massiv udnyttelse af denne mulighed, vil det også forringe de offentlige budgetter.

Disse meromkostninger kan andrage 5 – 10 mia..kr. Således kan der i kraft af manglende beskæftigelsesforbedring være et hul i finansieringen af ”Reformpakken 2020” på 30 + 10 mia. kr. dvs. i alt op til 40 mia. kr.

VK's ”Reformpakken 2020” er således hverken sikring af økonomien eller velfærden, tværtimod.

KIG BAG FACADEN.

Venstre har startet en skræmmekampagne mod oppositionen.

Tegning af Roald Als i Politiken 1/6/8-11.

DEL III:

ALTERNATIVER

TIL

BESPARELSESSTRATEG

OG

TILBAGETRÆKNINGSREFORM

7.1. Regeringen: Den eneste "ansvarlige" økonomiske politik! ⁵¹

Der udfoldes navnlig fra regeringens side omfattende bestræbelser på at udbrede den opfattelse, at regeringen står for den eneste ansvarlige økonomiske politik og at nulvækst og efterlønsindgreb og yderligere velfærdsforringelser, kort sagt en sparestrategi, er en økonomisk nødvendighed, ikke blot frem til 2013, men frem til 2020. Men en sådan politik løser ikke krisen, men vil som anført tværtimod modvirke opsvinget, øge arbejdsløsheden og bidrage til at fastholde dansk økonomi i lavvækst. Og den vil hermed også være en rigtig dårlig løsning på statsunderskuddet, som reddes på bekostning af vores alle sammens velstand og velfærd alvorligt ned.

Finanskrisen er blevet bremset af omfattende statslige hjælpepakker, men i de kommende år må disse forventes nedtrappet pga. statsunderskuddene, hvilket vil bremse et opsving. Det gælder særligt i USA, hvis stimulerende effekt på verdensøkonomien i de kommende vil blive reduceret, fordi man pga. sit store stats – og handelsunderskud tvinges til at sætte "tæring efter næring". Endelig må virksomhederne forventes i den skærpede konkurrencekamp forventes at lægge større vægt på øget produktivitet, hvorfor vi vil få "jobløs vækst".

Gør vi ikke noget effektivt, vil der altså en årrække være udsigt til en høj arbejdsløshed.

Men kan vi omvendt løse eller i hvert fald reducere dette arbejdsløshedsproblem, er vi godt på vej til at løse de øvrige problemer med vækst og statsunderskud. Kan vi omvendt ikke vokse os ud af de økonomiske problemer, bliver der kun regeringens strategi tilbage med at spare sig ud af dem med en omfattende beskæring af velfærden og større ledighed som konsekvens.

Der er et alternativ: En vækst og beskæftigelsespolitik, der reducerer ledigheden og genskaber den samfundsøkonomiske efterspørgsel gennem øgede offentlig investeringer og velfærdsforbedringer. Og som genskaber produktivitetstilvæksten gennem en målrettet og selektiv udviklings og erhvervspolitik. En vækstpolitik finansieret gennem lavere ledighed og tilbagerulning af VKO's katastrofale skattestop og skattelettelsespolitik.

VK – regeringens strategi har indtil i høj haft karakter af, at vi skulle "forbruge os ud" af krisen. Slagnumrene heri har været skattelettelser og udbetaling af pensionsopsparing i milliardstørrelse, men resultaterne har set beskæftigelsesmæssigt været pauvre. På grund af arbejdsløsheden og navnlig boligkrisen har danskerne sparet op og ikke mindst er regeringens pengeudpumpning gået til at nedbringe boligernes prioritetsgæld.

51) Jf. Lund, Henrik Herløv: Fakta og fiktion om afvikling af efterlønnen.

Regeringen kan da heller ikke siges at føre denne politik af økonomiske grunde, men har valgt den ud fra sit overordnede ideologiske mål om at øge det private forbrug og den private sektor, mens det offentlige ditto ikke må vokse. Det uanset, at øgede offentlige investeringer og offentlig beskæftigelse økonomisk set ville give en langt sikrere og større beskæftigelseseffekt. Og dermed ville give større skatteindtægter, hvor regeringens politik primært har forøget statsunderskuddet.

Politikken har da også i vid udstrækning været økonomisk ineffektiv og nu er regeringen slået ind på en hårdhændet besparelspolitik, som imidlertid vil bremse den økonomiske vækst yderligere og øge ledigheden.

7.2. Alternativ: En vækst -, beskæftigelses og produktivitetspolitik.

Oppositionen har heroverfor fornuftigvis foreslået at øge de offentlige investeringer for herigennem at øge beskæftigelsen. Det ville være et godt skridt i den rigtige retning, men problemet er, at det er dyrt og at der er brug for mere, hvis vi skal undgå en bruttoledighed på op mod 250.000 personer.

Der skal derfor slås til lyd for, at tabuet om øget offentligt forbrug og øget offentlig beskæftigelse brydes kombineret med øgede offentlige investeringer. S+SF har i "Fair Løsning 2020" foreslået skabt omkring 50.000 arbejdspladser over 5 år gennem fremskyndelse af offentlige investeringer og flere midler til velfærd.

Men på grund af de nævnte udsigter til skærpet krise og stigende arbejdsløshed vil være behov for yderligere jobskabelse på op til 25.000 arbejdspladser herudover, som kan tilvejebringes gennem offentlige Investeringer og velfærdsforbedringer for samlet omkring 15 mia. kr, jf. nedenstående tabeller.

Tabeller: Forslag til øget jobskabelse udover det i "Fair Løsning" indeholdte.⁵²

Offentlige investeringer, 4 årig

	Mia. kr
1. OFFENTLIGE BYGNINGER : Øge kommunal anlægsramme til udbygning og vedligeholdelse af skoler, ældreboliger, daginstitutioner og sygehuse	1 - 2
2. INFRASTRUKTUR OG TRAFIK: Genopretning af kloakker, fremskyndelse af jernbanerenovering og opgradering, forbedring af busdrift, cykelstier	1 - 2
3. ENERGI OG MILJØ: Energirenovering af offentlige bygninger, støtte til tilsvarende i private huse og lejligheder, investeringer i og støtte til alt. Energi, tilskud til energieffektivisering	2 - 3
4. ALMENE BOLIGER: Renovering + byggeri af nye boliger	1
I ALT	5 - 8

160

Offentlig beskæftigelse, 4 årig periode

	Mia. kr
1. UDDANNELSE: Opkvalificering af arbejdsløse, praktikpladsgaranti unge, efteruddannelse lavt uddannede, flere ressourcer til folkeskolen:	2 - 3
2. ÆLDREPLEJE: Færre skiftende hjemmehjælpere, forbedring af kommunernes hjemmehjælp, bedre normering plejehjem	2 - 3
3. DAGINSTITUTIONER: Øgede åbningstider, bedre normering, støtte til svage, gode måltider	1 - 2
4. SUNDHEDSSEKTOR: Tilbagerulning af besparelser offentlige sygehuse,	1 - 2
I ALT	6 - 10

158

52) Kilde: Egen vurdering.

Herudover er der imidlertid også en anden væsentlig økonomisk udfordring på længere sigt, nemlig genskabelse af den økonomiske vækst.

Hvor den økonomiske vækst selv i de krisepåvirkede årtier i sidste halvdel af forrige århundrede har ligget mellem 1,8 og 2,0 pct. årligt, faldt den i den seneste årti til 1, 2 pct. trods højkonjunktur og historisk lav arbejdsløshed. Og en række økonomiske prognoser for det kommende årti har advaret om, at denne lavvækst kan risikere at forsatte. Dette er ikke blot et problem, fordi det koster velstand og indsnævrer det økonomiske råderum for såvel privat som offentligt forbrug. Men også fordi den tabte velstand også begrænser mulighederne for at reducere statsunderskuddet såvel som for jobskabelse.

Men set historisk er det ikke fra arbejdsmarkedet at hovedbidraget til økonomisk vækst er kommet. I det seneste årti har det godt nok været øget arbejdstid og øget beskæftigelse, som har trukket væksten. Men det er historisk set en undtagelse. I hele sidste halvdel af 1900 – tallet har det været stigende produktivitet, som har været kilden til vækst i BNP.

Og det er nok så meget også i produktiviteten, at årsagen til den lave vækst i det seneste årti skal søges. For siden midten af 90'erne og navnlig i det seneste årti er produktiviteten faldet til et historisk lavpunkt. Årsagen hertil synes temmelig klart at være, at navnlig virksomhedernes investeringer i ny teknologi har haltet bagefter og dermed også udviklingen i processer og produktionsmetoder. Også utilstrækkelig opkvalificering af arbejdskraften synes dog at spille ind.⁵³

Men hvorfor har virksomhederne ikke investeret på trods af nedsættelse af selskabsskatteprocenten i flere omgang og på trods af navnlig VK – regeringens økonomisk ”forkælelse” af erhvervslivet med sikring af en høj afsætning via kraftig vækst i det private forbrug. Virksomhederne har kunnet sælge alt, hvad de kunne producere og den nemme og billigere løsning var at tilføre flere hænder i stedet for at investere.

Kunne det hermed være regeringens forkælelse af den private sektor både efterspørgsels - og indtjeningsmæssigt, som blev en sovepude, der stik i mod den angivelige hensigt om at stimulere den økonomiske vækst førte til aftagende vækst i ny produktionskapital og teknologi? Går der en linje fra VK – (og Nyrup) regeringernes nyliberalistisk inspirerede økonomiske politik til produktivitets – og vækstfaldet fra 1995 og navnlig fra 2002 til i dag?

Under alle omstændigheder er det væsentligt at få genskabt produktiviteten i de kommende år som led i en økonomisk politik for en højere vækst. Hvis ovenstående tese om årsagerne til produktivitetsfaldet er korrekt ligger det lige for, at der hermed er endnu en grund til at droppe den nyliberalistiske forkælelse af det private forbrug. For virksomhedernes vedkommende taler det for en skattepolitik, som ved at give fradrag for dokumenterede investeringer belønner sådanne i stedet

53) Jf. Lund, Henrik Herløv: Krisen, arbejdsløsheden og statsunderskuddet.

for gennem lav selskabsskatteprocent at begunstige overskud uanset om det investeres.

Men herudover skal derfor gennemføres en selektiv forsknings - og udviklingspolitik, der kombinerer efterspørgselspolitik med et samarbejde mellem forskningen (staten) og de virksomheder, der har den fornødne kompetence og med målrettede tilskuds - og låneordninger for udvalgte brancher og teknologiske områder.

Et led heri bør være en målrettet teknologipolitik gennem offentlige tilskud, offentlig efterspørgsel og offentlige investeringer indenfor miljøfremme, energieffektivisering og klimaforbedring, herunder til vedvarende energi (vindmøller mm.)

Endelig skal arbejdskraftens bidrag til øget produktivitet og vækst udbygges gennem en anderledes slagkraftig uddannelsespolitik, der skal sikre den til øgede produktivtetsinvesteringer modsvarende opkvalificering af arbejdsstyrken og som på længere sigt kan sikre en generel højnelse af uddannelsesniveaet frem mod fremtidens videnssamfund.

Erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser skal omlægges og frigøres fra den nyliberalistiske uddannelsespolitik samt tilføres øgede midler for at sikre at en større andel af ungdomsårgangene gennemfører. Velfærdsuddannelserne skal oprustes økonomisk for at sikre det offentlige flere fagprofessionelle og de videregående uddannelser skal også frigøres fra den nyliberalistiske uddannelsespolitik og tilføres flere midler med sigte på en øget produktion af kandidater.

7. 3. Sådan skaffer vi yderligere arbejdskraft – uden reaktionære reformer.

Og både den offentlige og den private sektor kan den dag konjunkturerne vender og lavvæksten afløses af mere normal vækst trække på en række kilder til øget arbejdskraftforsyning – uden nulvækst i den offentlige sektor, afskaffelse af efterlønnen og indgreb overfor dagpenge, fleksjob og førtidspension og lignende reaktionære tiltag.

Der kan i stedet – til brug når krisen er ovre og konjunkturerne for alvor er vendt engang efter 2015 – gennemføre en række ”frivillige tiltag” til at øget arbejdstiden, jf. nedenstående tabel:

Tabel: Tiltag til at øget arbejdstiden/arbejdsudbuddet ad frivillig vej⁵⁴.

Indsatsområde	Effekt i fuldtidspersoner
1. Mere fleksible tilbagetræknings-ordninger, bedre fastholdelse	35.000
2. Højere arbejdstid for deltidsansatte	35.000
3. Reduceret udstødning og sygdom gennem <u>genoptræning og behandling og bedre arbejdsmiljø</u>	10.000
4. Styrket integration og beskæftigelsesfrekvens for indvandrere gennem uddannelse, offentlig kvoteordning mm.	10.000
5. Øget tilgang af arbejdskraft udefra	20.000
IALT	110.000

Man skal imidlertid ikke være blind for, at vækst gennem øget produktivitet ikke er synonymt med stærkt stigende beskæftigelse, men snarere vil tendere i retning af jobløs vækst. Det er derfor på længere sigt væsentligt at den gennem væksten forøgede velstand også investeres i jobskabelse og øget beskæftigelse.

Her kan det offentlige for det første stimulere de grønne vækstområder og hermed jobskabelsen indenfor miljø-, energi- og klima. Det offentlige kan stimulere investeringer heri gennem tilskud og låneordninger, men kan også gennem efterspørgsel skabe et marked for udvikling af sådanne industrier. Endvidere kan udviklingen stimuleres gennem øget offentlig forskning og udvikling samt gennem offentlig privat samarbejde herom.

Det vil samtidig også på længere sigt ved vedvarende høj arbejdsløshed være fornuftigt gennem vækstpakker fortsat at stimulere beskæftigelsen gennem at fremrykke og iværksætte nye offentlige investeringer også på længere sigt. Medborgere, der ellers ville gå arbejdsløse, kan komme i beskæftigelse. Det vil være muligt at indhente det forsømte – renovering af skoler og andre bygninger, vedligeholdelse af infrastruktur, øget almenyttigt nybyggeri mv.

54) Jf. Lund; Henrik Herløv: Kvalitetssikring af oppositionens økonomiske politik.

Med henblik på at øge beskæftigelsen bør vi også tage fat på at forbedre en række basale samfundsfunktioner, som hospitaler i sundhedssektoren, plejehjem i omsorgssektoren, bedre vilkår for vore børn i institutionerne og en udbygning af uddannelseskapaciteten på alle niveauer, sikre de nødvendige ressourcer til at udvikle vore mange lokalsamfund – og mange andre udmærkede tiltag. Kommunernes og regionernes budgetramme skal udvides betydeligt, så kommunerne både kan imødegå krisen og sikre et godt velfærdssamfund.

7.4. Hvad gøres ved statsunderskuddet?

Men hvad gør vi ved statsunderskuddet? Og hvordan finansierer vi udgiftskrævende initiativer indtil da?

Nu skal man ikke være blind for, at tiltag til at beskæftigelsesfremme såvel som produktivitetsudvikling vil være delvist selvfinansierende i det omfang, der herved skabes øget velstand og større skatteindtægter for det offentlige end ellers.

Men det i disse år stigende statsunderskud og den dermed øgede gældsætning af det danske samfund skal naturligvis på sigt bringes ud af verden. Her kan imidlertid en overvejelse være nyttig over, hvorledes statsunderskuddet er skabt? Dette kan naturligvis i betydelig udstrækning tilskrives den internationale økonomiske krise og den heraf følgende arbejdsløshedsstigning, som har medført stigende offentlige udgifter til dagpenge mm og faldende offentlige skatteindtægter.

Også vedrørende statsunderskuddet må regeringens økonomiske politik imidlertid tage en betydelig del af medansvaret, som foran beskrevet og det er da selvfølgelig her en løsning på problemet i høj grad må søges. Der er bevilget skattelettelser, som i realiteten har været uden dækning og disse ”dækningsløse” skattelettelser må derfor tilbageføres. Det vil gøre ond – ikke mindst på de, som hovedløst har bevilget dem. Men det er det eneste rigtige frem for at lade velfærden betale og bløde, således som regeringens strategi synes at være.

Skattestoppet bør derfor stilles i bero. Og de ved de borgerlige givne skattelettelser bør for de højere indkomsters vedkommende rulles tilbage, således at beskatningen igen sker efter skat efter evne princippet. De skattelettelser, som fastholdes bør omlægges, således at de i højere udstrækning gives til lavere indkomster. Det er en simpel måde, hvorpå det offentlige kan øge forbrugskvoten, ved at øge beskatningen af de rigeste med den høje opsparingskvote, og nedsætte skatten for dem, der har lave indkomster, men en høj forbrugskvote. Og når man tager fra de rige og dermed fra deres opsparing og giver til dem, der forbruger alt det, de får, øges det samlede forbrug, og dermed øges samtidig beskæftigelsen.

Alle skattebegunstigelser af privat opsparing bør endvidere afvikles og formueskatten skal genindføres, og der skal indføres en højere beskatning på afkast af opsparing. Trods faldende huspriser har store dele af den ældre generation opnået enorme arbejdsfri opsparingsgevinster gennem mange års stigende huspriser, og det ville være rimeligt, om en del af denne opsparede værdistigning tilfaldt det offentlige, eventuelt realiseret ved ejerskifte. Derfor bør ejendomsværdiskatten enten gradvist reetableres eller erstattes med en kapitalgevinstbeskatning i forbindelse med salg.

Endvidere bør som tidligere anført selskabsskatteprocenten hæves samtidig med, at der i øget udstrækning gives fradrag for dokumenterede investeringer. Og beskatningen af finansielle institutioner skal skærpes.

Endelig skal det foreslås, at beskatningen i forbindelse med pensionsopsparing omlægges fra udbetalingstidspunktet til indbetalingstidspunktet. Den offentlige sektor har et meget stort skjult aktiv i pensionskasser mv. i form af udskudte skatter, fordi pensionsindbetalinger er fradragsberettigede på indbetalingstidspunktet, men beskattes på udbetalingstidspunktet. Det vil som udgangspunkt ikke påvirke holdbarheden, men vil indebære, at beskatningen af opsparingen i gennemsnit rykkes 25-30 år frem. Man vil dermed formentlig helt eller delvist sikre, at der ikke vil være lange perioder med strukturelt underskud, fordi en del af de skatteindtægter der forventes i perioden 2060-2090 rykkes frem til perioden 2030-2060, hvor underskuddene er store.⁵⁵

Tabel: Forslag til forbedring af offentlige skatteindtægter⁵⁶.

skatteforslag

Skatteændring	Provenu – mia. kr
1. Indførelse af 4 – 5 pct. mellemskat for indkomster over 500.000 kr samt skærpelse af loft over fradrag for pensionsindbetalinger	+ 5
2. Sanering af erhvervsstøtte og erhvervsskattefritagelser	+ 10
3. Øgede afgifter (transport, miljø, energi)	+5
4. Renteafdrag reduceres fra 25 til 15 pct. for store indkomster og til 21 pct. for normalindkomster (gradvist) - endelig fuld effekt:	+4
5. Ejendomsværdiskat tilbageføres (gradvist) til før skattestoppet – endelig fuld effekt:	+5
6. Gradvis omlægning af pensionsbeskatning fra ved udbetaling til ved indbetaling	?
I ALT ØGET PROVENU – kort sigt(1+2+3)	20
I alt øget provenu – langt sigt (inkl. 4+5):	29

114

55) Jf. Madsen, Per Kongshøj og Andersen, Lars: Det økonomiske Råds kommentarer til DØR s forårsrapport, s. 4- Enhedslisten har stillet forslag herom.

56) Kilde: Egen beregning